

**Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta**

Alena Jelínková

Právní a psychologické aspekty vybraných sexuálních deviací

Diplomová práce

Olomouc 2012

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Právní a psychologické aspekty vybraných sexuálních deviací“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 20.11.2012

.....
Jelínková Alena

Tímto bych ráda poděkovala doc. PhDr. et Mgr. Pavlu Hlavinkovi, Ph.D., za jeho odborný dohled a cenné rady při vzniku této diplomové práce a MUDr. Šárce Grussmannové, která mi poskytla odbornou konzultaci. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a všem svým blízkým, kteří mě při psaní práce podporovali.

Obsah

ÚVOD	5
1. SEXUÁLNÍ DEVIACE A DEVIANTNÍ CHOVÁNÍ.....	9
1.1 SEXUÁLNÍ DELIKVENTI	10
1.2 VÝVOJ SEXUALITY V MODERNÍM SVĚTĚ.....	12
2. PEDOFILIE A POHLAVNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ	14
2.1 PEDOFILIE	14
2.2 POHLAVNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ.....	16
2.2.1 Druhy pohlavního zneužívání.....	18
2.2.2 Pachatelé pohlavního zneužívání	19
2.2.3 Oběti pohlavního zneužívání	21
2.2.4 Utajování a odhalení pohlavního zneužívání.....	23
2.3 VYŠETŘENÍ OBĚTÍ POHLAVNÍHO ZNEUŽÍVÁNÍ	25
2.4 VLIV POHLAVNÍHO ZNEUŽÍVÁNÍ NA PSYCHIKU DÍTĚTE.....	27
2.5 PRÁVNÍ ASPEKTY POHLAVNÍHO ZNEUŽÍVÁNÍ	29
3. PATOLOGICKÁ SEXUÁLNÍ AGRESIVITA A ZNÁSILNĚNÍ.....	32
3.1 PATOLOGICKÁ SEXUÁLNÍ AGRESIVITA	32
3.1.1 Vyšetření a léčba sexuálních deviantů.....	34
3.2 ZNÁSILNĚNÍ	37
3.3 PRÁVNÍ ASPEKTY ZNÁSILNĚNÍ	41
4. PORNOGRAFIE A JEJÍ VLIVY	44
ZÁVĚR	47
PŘÍLOHY	52
SHRNUTÍ.....	53
POUŽITÉ ZDROJE	55

Úvod

V dnešní společnosti patří mravnostní kriminalita mezi nejzávažnější trestné činy. Útočí nejen na fyzickou stránku člověka, ale dovolila bych si tvrdit, že zejména na jeho psychickou stránku. Znásilnění a pohlavní zneužívání je poměrně často vyskytujícím se trestným činem, jehož oběťmi jsou především ženy a děti. Společným znakem napadených osob je bezbrannost. Děti jsou považovány za nejzranitelnější článek společnosti, a proto je nutné je chránit.

Pedofilie a patologická sexuální agresivita jsou jedny z nejzávažnějších sexuálních deviací. Jedinci trpící touto sexuální poruchou jsou pro společnost velmi nebezpeční, pokud se nedokáží ovládnout a své potřeby realizují. Záleží tedy na osobnosti jedince a jeho psychické síle, jestli bude schopen potlačit své pudy a neohrozit žádnou osobu. Sexuální deviace jsou sexuální poruchy, nemoci, které se u člověka vyskytují po celý jeho život. Sexuální devianti neboli parafilikové mohou svůj problém léčit, dobrovolně podstupovat terapie, a pokud tak nečiní a již uskutečnili své sexuálně deviantní chování, je jim soudem nařízena ochranná léčba z důvodu nebezpečnosti pro společnost.

Téma diplomové práce jsem si zvolila, neboť mě psychologie vždycky velmi zajímala a právo jsem si zvolila jako své budoucí povolání. Proto pro mě práce, jejímž předmětem má být skloubení právních a psychologických aspektů, byla velmi lákavá. Psychologie je věda, která se zabývá lidským chováním a snaží se zjišťovat příčiny našich konání. Každý člověk je jedinečná bytost, má jiné myšlení i cítění. Psychologie se snaží pojednávat a zjišťovat, co nám je již přírodou dané, pro budoucí psychology a psychiatry je návodem pro vypátrání příčin pacientova chování. Naopak právo je lidským výtvorem, snaží se regulovat společenské chování a vymezovat mantinely pro jeho možnou realizaci. Zákony pouze reagují na současnou společenskou situaci, která se může neustále měnit. Právní předpisy nepátrají po příčinách chování, jen trestají nezákonné jednání.

Jsem přesvědčena, že byť právě pohlavní zneužívání a znásilnění jsou probíraným problémem dnešní doby, přesto se mu věnujeme pouze povrchně. Považuji tyto případy za velmi závažné, a proto by se o ně měla společnost více zajímat. Ženy a děti jsou prakticky dennodenně konfrontovány s touto problematikou. Nebezpečí jim hrozí nejen na ulicích, ale bohužel také doma ze strany jejich blízkých.

Až od minulého století se pohled společnosti obrátil na děti, které se stávaly oběťmi pohlavního zneužívání. Vzrostla potřeba jejich ochrany a konečně se začalo o těchto záležitostech i mluvit, neboť přibývaly stále častěji situace, kdy bylo dítě pohlavně zneužito.

Také až ve 20. století se i na ženy, které byly znásilněny nebo se staly oběťmi domácího násilí, začalo pohlížet jako na oběti. Do této doby nebyla osobám ženského pohlaví věnována potřebná pozornost, dokonce jim mnohdy bylo násilí na nich provedené kladeno za vinu. Společnost si to zdůvodňovala možnou provokací. Pokud byl pachatelem samotný manžel oběti, veřejnost nepohlížela na sexuální atak jako na znásilnění, neboť žena, manželka, byla nucena svého muže poslouchat a respektovat. Manželský sex byl pro ženu povinností, nikoli její volbou.

Myslím si, že by se měla veřejnost zaměřovat nejen na prevenci, aby se lidé nestávali oběťmi mravnostní kriminality, ale také by zde měla být věnována pozornost rizikovým delikventům, aby se jim zabránilo spáchání trestného činu či jeho opakování. Prevence by měla být součástí sexuální výchovy, která je dle mého názoru stále nedostatečná. Děti a mládež by měly být poučovány o sexuální problematice, a to nejen z důvodu předcházení nechtěnému otěhotnění či nakažení pohlavními nemocemi, ale také proto, aby se mohlo předejít případnému pohlavnímu zneužití či znásilnění.

Vybrané sexuální deviace jsou problémem společnosti. Pedofilie je známá sexuální odchylka, ovšem o patologické sexuální agresivitě lidé příliš obeznámeni nejsou. V hromadných sdělovacích prostředcích se často setkáváme s články pojednávajícími o znásilnění či pohlavním zneužití, ale jedná se zejména o útočníky oběti neznámé. Veřejnost obvykle odsoudí pachatele pohlavního zneužívání za sexuálního zvrhlíka trpícího pedofilií či pachatele znásilnění za jedince s nedostatečným sexuálním životem, přitom o problematice sexuálních deviací nijak zásadněji informována není. Společnost se bohužel většinou snaží pouze pachatele vypátrat a potrestat, ovšem je zapotřebí zjistit příčiny deviantního chování, a tím se pokusit předejít dalším možným útokům.

Pohlavní zneužívání a pedofilie je tematika, která je poměrně dostatečně zpracovaná, zaměřují se na ni psychologové, psychiatři i další odborníci, kteří o ní pojednávají ve svých publikacích. I otázce znásilnění je věnována pozornost společnosti, ovšem patologická sexuální agresivita je oblast, která není doposud podrobně zpracovaná. Při vytváření této diplomové práce jsem se setkávala pouze se strohými základními popisy patologické sexuální agresivity a to navzdory tomu, že se jedná o velmi nebezpečnou sexuální deviaci.

Mezi hlavními zdroji, které jsem při zpracování diplomové práce využila, byla zejména monografie českých autorů a odborníků. Jako stěžejní použitou literaturu bych chtěla zejména uvést publikaci *Sexuologie* (nejen) pro lékaře od Jaroslava Zvěřiny, ve které tento uznávaný sexuolog uvádí nejen teoretická fakta, ale vychází především z vlastní praxe a ze zkušeností. Ve své monografii se věnuje pedofilii i patologické sexuální agresivitě a zaměřuje

se na vyšetření a léčbu sexuálních deviantů. Jako další bych uvedla knihu Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti od Petra Weisse a kolektivu, která se věnuje pohlavnímu zneužívání dětí. Autoři se zabývají pachateli i oběťmi pohlavního zneužívání a právním aspektem trestného činu pohlavního zneužívání. U obětí zneužívání pojednávají také o otázce utajování a odhalení pohlavního zneužívání a jeho negativním dopadům na děti. V neposlední řadě jsem použila publikaci Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence od Evy Vaníčkové a kolektivu. Tato monografie se komplexně zabývá problematikou pohlavního zneužívání. Pozornost je zde věnována dětem, tedy obětím sexuálního zneužívání, druhům a formám pohlavního zneužívání, otázce dětské pornografie a jejím vlivům na osoby trpící pedofilií. K vytvoření diplomové práce jsem také použila české i zahraniční odborné články a výzkumy, které se mi podařilo získat pomocí internetových zdrojů.

Z vědeckých metod jsem použila analýzu odborných textů, historickou analýzu vývoje sexuální problematiky a také komparaci psychologických výzkumů zaměřených na sexuální deviace. Analýzu odborných textů jsem využila pro získání informací a následné zapracování do textu. Pro získání poznatků o vývoji sexuality v moderním světě jsem použila metody historické analýzy vývoje sexuální problematiky a komparaci psychologických výzkumů zaměřených na sexuální deviace jsem aplikovala pro zjištění a uvedení údajů z empirických výzkumů autorů jednotlivých studií.

Hlavním cílem mé diplomové práce je zaměření se na pachatele trestných činů pohlavního zneužívání a znásilnění, oběti sexuálního zneužívání a pornografii. Mou snahou bude odpovědět na níže uvedené výzkumné otázky, které jsem si zvolila z důvodu, aby se čtenáři práce více seznámili s problematikou sexuálních deviací a zjistili souvislosti mezi sexuálně deviantním chováním a pachateli těchto činů.

1. Kdo je nejčastějším pachatelem trestného činu pohlavního zneužívání?
2. Jaký vliv má pohlavní zneužívání na oběť?
3. Trpí vždy pachatel trestného činu znásilnění patologickou sexuální agresivitou?
4. Jaké jsou možnosti nápravy a léčby sexuálního devianta?
5. Jakým způsobem ovlivňuje pornografie společnost a sexuální devianty?

V úvodní kapitole budu pojednávat obecně o sexuálních deviacích neboli parafilních a jejich rozdělení. Pokusím se vysvětlit rozdíly mezi sexuální deviací a deviantním chováním a další část bude zaměřena na charakteristiku sexuálních delikventů. Vzhledem k tomu, že se odborníci shodují na znacích parafilního vývoje jedince, dovolím si vytvořit vlastní dělení základních rysů jejich životních etap. V poslední části se pokusím nastínit rozvoj sexuality v moderním světě od konce 18. století do současnosti.

Hlavní část práce se bude zabývat dvěma vybranými sexuálními deviacemi. Bude se jednat o pedofilii v návaznosti na pohlavní zneužívání a patologickou sexuální agresivitu v souvislosti se znásilněním. Zaměřím se na pachatele i oběti těchto deliktů a přiblížím ustanovení českého trestního zákoníku k problematice trestných činů pohlavního zneužití a znásilnění. Pokusím se uvést příčiny vzniku sexuálně deviantního chování a jeho následný dopad na oběti těchto útoků. K uvedeným závěrům jsem dospěla nejen z odborných publikací, ale také ze statistik a empirických výzkumů.

V závěrečné kapitole nastíním téma pornografie a její vlivy na společnost. Pokusím se vysvětlit problematiku sexuální výchovy a pornografie v dnešní společnosti a uvedu názory veřejnosti na působení pornografie na děti, mládež a sexuální delikventy. V neposlední řadě se pokusím zodpovědět otázku, zda může být pornografie obecně pro společnost a také pro sexuální devianty užitečná, což podložím mezinárodním výzkumem vztahu pornografie a sexuálních zločinů uskutečněným na území České republiky.

1. Sexuální deviace a deviantní chování

V úvodní kapitole bych se ráda zaměřila na sexuální deviace, obecně bych se je pokusila vysvětlit a následně se zabývat jejich hlavními znaky. V závěru této kapitoly bych ráda nastínila vývoj sexuality v moderním světě v období od konce 18. století až po současnost.

Je třeba rozlišovat dva pojmy- sexuální deviace a sexuální deviantní chování. Sexuální deviaci, neboli parafilii, můžeme obecně charakterizovat jako poruchu řízení sexuálních emocí. Jedná se o jednu z mnoha definic tohoto výrazu. Sexuální deviace je charakteristická tím, že se u daného jedince projevuje již v předpubertálním věku a postupně se vyvíjí v pubertě a dospělosti, celý život se nemění a bývá u každého jedince zcela odlišná. Sexuální deviace může být u parafilika buď neměnicí se a také jeho jediným sexuálním chováním, anebo je jeho sexuální život ovlivňován především jeho sexuální deviací. Tento jedinec je schopen i normálního sexuálního života, který může být deviací ovlivněn v případě, kdy se přestane kontrolovat. Sexuálně deviantní chování se oproti sexuálnímu deviantovi může týkat i normálně sexuálně založené osoby.¹

Sexuální deviaci lze diagnostikovat pomocí psychiatrické a sexuální anamnézy, která zkoumá, zda někdy došlo v rodině vyšetřované osoby k případům sexuální deviace, deviantnímu chování, k sexuální i nesexuální kriminalitě, užívání drog, alkoholu, duševním poruchám či nedostatku zařazení se do společnosti. Anamnéza se dále zabývá tím, jak vypadalo těhotenství a samotný porod vyšetřovaného, jak probíhalo jeho dětství a puberta, jeho rodinné poměry a vztahy v rodině, jeho sexuální život a vztah k omamným látkám a jeho kariéra a záliby.²

„Svůj význam při rozvoji a realizaci deviantních rysů a projevů má nepochybně i výchova. Není pochyb o tom, že na některých deviacích se podílí pouze genetické vybavení, zatímco u některých deviantních projevů se spoluúčastní jak genetické vybavení jedince, tak i výchovné vlivy a prostředí rodiny.“³ „V naší společnosti jsou tolerovány některé sexuální menšiny, pokud své choutky uspokojují se souhlasem druhého partnera a ani jednoho to neohrožuje na zdraví či životě a nebudí přílišnou pozornost veřejnosti.“⁴

Sexuální deviace se rozdělují na:

¹ WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 492.

² BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1997, s. 21 - 22.

³ ZVOLSKÝ, Petr a kol. *Speciální psychiatrie*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1997, s. 149.

⁴ BLAŽEJOVÁ – TEREMOVÁ, Lenka. *Sexuální deviace? : hledání hranice mezi kreativitou v sexu a sexuální deviací*. Turnov: Severin, 2008, s. 32.

1. poruchy pohlavní identifikace
2. deviace v objektu (pedofilie, fetišismus, zoofilie, nekrofilie, transvestismus)
3. deviace v aktivitě (exhibicionismus, sadomasochismus, patologická sexuální agresivita, frotérství a voyerství)
4. kombinované a vzácné deviace⁵

1.1 Sexuální delikventi

Sexuální delikventi se dělí na ty, kteří trpí parafilii, a na delikventy, kteří se dopouštějí sexuálních deliktů v rámci převážně osobnostní nebo sociální patologie. Ne každý parafilik se skutečně dopouští sexuálně motivovaných trestných činů, a zároveň pouze někteří sexuální delikventi trpí parafilii. Parafilní delikventi mají problémy ve vztazích s lidmi jejich věku a svými rodiči, jejich sexuální zkušenosti jsou poměrně malé a také svůj sexuální život začínají později než sví vrstevníci. Nejsou povětšinou schopni normálního manželského pohlavního života, na druhou stranu parafilik, který si vytvoří fungující manželství, je méně náchylný k deviantnímu chování. Neparafilní jedinci mají zejména problémy týkající se jejich osobnosti a zařazení se do společnosti.⁶

Relativně malé procento osob trpících sexuální poruchou jsou společensky nebezpeční agresori, kteří své pocity nejsou schopni ovládnout a musí čin provést, a tím porušit zájmy chráněné zákonem. Zásadním problémem pro sexuálního devianta je spojení jeho poruch s hypersexualitou, jíž se rozumí nadměrné zvýšení sexuálního pudu.⁷ „*Sex se stává primární potřebou, již je, podobně jako u alkoholismu, obětováno vše ostatní, včetně rodiny, práce, přátel a zdraví. Vyvolává uvolnění a euforii. Devianti ztrácejí kontakt s realitou, mohou se stávat obtížnými sobě i okolí.*“⁸

Lidé trpící parafilii, kterou ovšem umí ovládat, se nemusí dopustit během života žádného protisociálního chování. Se svou sexuální preferencí se dokáží vyrovnat pouhými představami a fantaziemi, aniž by měli nutkavou tendenci ji realizovat deviantním chováním. Touhy uspokojují sebeukájením či uskutečněním s jejich partnery.

⁵ BRICHČÍN, Slavoj a kol. *Sexuální delikventi z pohledu psychiatrické sexuologie*. 1. vydání. Praha: Psychiatrické centrum, 1996, s. 26.

⁶ BRICHČÍN, Slavoj a kol. *Sexuální delikventi z pohledu psychiatrické sexuologie*. 1. vydání. Praha: Psychiatrické centrum, 1996, s. 30.

⁷ KRATOCHVÍL, Stanislav. *Léčení sexuálních dysfunkcí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 1999, s. 73.

⁸ KRATOCHVÍL, Stanislav. *Léčení sexuálních dysfunkcí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 1999, s. 73.

V roce 2008 byl v kuřimské věznici na specializovaném oddělení pro odsouzené s nařízeným ochranným sexuologickým léčením proveden empirický výzkum. Respondenty této studie bylo 33 mužů trpících sexuální deviací, na základě níž se dopustili trestné činnosti a byli odsouzeni k trestu odnětí svobody. Předmětem zkoumání bylo mimo jiné to, zda se svobodní muži se sexuální deviací dopouštějí trestné činnosti častěji než ženatí muži se sexuální deviací. Bylo prokázáno, že mezi trestanými osobami byl největší počet mužů svobodných, celkem 19, pak následovali muži rozvedení, kterých bylo 10, a zbytek představovali ženatí muži.⁹ Díky tomu můžeme usoudit, že ženatí muži udávají menší procento osob trpících sexuální deviací, respektive, že se devianti méně žení. Dále můžeme vyvodit, že pokud by deviantní muž uzavřel sňatek, většinou se rozpadne a skončí rozvodem.

Jak jsem již zmínila, je nutno rozlišovat sexuální parafiliky a sexuální delikventy. Delikventi se také dopouštějí sexuálních deliktů, uspokojí svou momentální potřebu, která ovšem neplyne z duševní opožděnosti či nemoci, byť je jejich chování prakticky identické s jednáním deviantů. Znásilnění doprovázené bitím a týráním ženy tedy nemusí vždy vycházet ze sexuální poruchy a právě naopak v mnoha případech znásilňující muž žádnou parafilii netrpí, neboť tyto deviantní představy mohou vzrušovat i zcela normální jedince.¹⁰

Sexuální devianti se vyznačují různými charakteristikami, které se vytváří již v období dětství, avšak ne všechny znaky musí být u každého parafilika přítomny.¹¹ Odborníci se shodují na znacích parafilního vývoje člověka¹², a proto bych si dovolila vytvořit vlastní základní strukturu signifikantních rysů těchto jedinců. Chtěla bych ovšem zdůraznit, že se nejedná o jediné, ale o primární a nejčastější rozdíly mezi parafiliky a osobami netrpícími sexuální deviací. Jsou jimi:

1. zvláštní chování v dětství, které může spočívat v preferenci hraček opačného pohlaví či agresivním chování směřujícím ke zvířatům
2. odlišné masturbační fantazie, díky nimž může uvolňovat své deviantní potřeby
3. větší časový odstup mezi prvním sexuálním stykem a dalšími sexuálními aktivitami s osobami opačného pohlaví
4. nedostatek sexuální empatie a schopnosti vytvářet citové vztahy

⁹ KVASNIČKOVÁ, Monika. *Sociální práce v podmínkách specializovaného oddělení věznice: diplomová práce*. Brno: Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, 2009. 106 s. Vedoucí diplomové práce prof. PhDr. Mgr. Pavel Mühlpachr, Ph.D. Dostupné na <http://is.muni.cz/th/105417/pedf_m/>.

¹⁰ BRICHČÍN, Slavoj, KALVACH, Zdeněk. *Soudní psychiatrie a sexuologie pro policisty*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003, s. 105 - 106.

¹¹ BRICHČÍN, Slavoj a kol. *Sexuální delikventi z pohledu psychiatrické sexuologie*. 1. vydání. Praha: Psychiatrické centrum, 1996, s. 33.

¹² Viz BRICHČÍN, Slavoj a kol. *Sexuální delikventi z pohledu psychiatrické sexuologie*. 1. vydání. Praha: Psychiatrické centrum, 1996, s. 33.

Příčiny parafílie můžeme hledat v mnoha faktorech, mezi které patří zážitky z dětství, zanedbaná výchova, sociální prostředí, v němž jedinec vyrůstal, či dokonce dědičnost sexuální deviace. Pachatelé sexuálních deliktů byli často v dětství ochuzeni o opravdové citové pouto a obvykle vyrůstali v rodině, kde byli duševně i fyzicky trýzněni. V takovýchto rodinách se nevědomky vychovávají budoucí sexuální násilníci, i když tato sexuální dispozice je již součástí jejich charakteru. Chování v rodině tudíž není jediným stimulem k páchání těchto deliktů. Ovšem sexuální devianti nemusí být postiženi psychickou poruchou či hypersexualitou, jedná se buď o osoby egoistické, bezohledné a neschopné vytvoření normálního vztahu s opačným pohlavím, nebo naopak o parafíliky plaché, nenápadné, trpící pocitem méněcennosti. Obecně lze říci, že sexuálními devianty jsou pouze muži.¹³

1.2 Vývoj sexuality v moderním světě

Na konci 18. století se začal rodit nový pohled na sexuální tematiku. Postupně docházelo k odprošťování od církve a nebylo již na ni nazíráno jako na hřích. Sex se stal díky pedagogice a medicíně záležitostí laiků a státu, jehož snahou se stala regulace porodnosti. Pedagogika se začala zaměřovat na sexualitu dětí a medicína sexu se oddělila od obecného lékařství.¹⁴

Přelom 19. a 20. století s sebou přinesl celou řadu sexuálních zvrhlíků. Začalo se objevovat plno sadistů, masochistů, voyeurů, nekrofilů a jiných. Samozřejmě se nedá díky tomu říci, že by v předcházejících stoletích neexistovali, ovšem tato doba byla pro sexuální svět velmi moderní a o všem se chtělo vědět a mluvit. Zejména ženy se snažily o změnu. Se snahou o emancipaci šla ruku v ruce otevřená sexualita. Chtěly studovat, mít volební právo a stejné postavení jako muži, nikoli jen být manželkami v domácnosti. Mladí lidé chtěli odstranit myšlení předešlé generace, kdy otázky sexu byly tabu. Pokud byla osoba cudná a chtěla uchovat své panenství až manželovi po svatbě, hledělo se na ni, že není zcela v pořádku.¹⁵

Začali se objevovat psychiatři, lékaři a vědci, kteří se zabývali sexualitou. Rakušan Richard von Krafft-Ebing je zakladatelem moderní nauky o sexuálních duševních poruchách. Pohlížel na významnější sexuální zvrhlosti jako na nemoc ne jako zbytek společnosti pouze

¹³ GÖDTEL, Reiner. *Sexualita a násilí*. 1. vydání. Praha: Český spisovatel, a.s., 1992, s. 82 - 85.

¹⁴ FOUCAULT, Michel. *Dějiny sexuality I.: Vůle k vědění*. 1. vydání. Praha: Hermann & synové, 1999, s. 136 - 137.

¹⁵ MORUS, Richard Lewinsohn. *Světové dějiny sexuality*. 3. vydání. Praha: Ikar, 2007, s. 218 - 220.

na zhýralost. Inspiroval tím řadu dalších vědců, kteří ve výzkumu pokračovali. V této éře byl také objeven a pojmenován sadismus a masochismus.¹⁶

Jak jsem již zmínila, od konce 19. století se téma sexuality stává otevřenějším, ovšem nejvýznamnějším průlomem se stalo období až po druhé světové válce. Pokrokem 20. století se stalo úplné oddělení církve od státu, kdy se sexuální život dostal právě pod kontrolu státu.¹⁷ Homosexualita a interrupce již postupně přestávají být trestným činem, alespoň ve většině států. A v neposlední řadě se díky novým vědeckým metodám vyskytla nová možnost otěhotnění pro bezdětné manželské páry, a to umělé oplodnění.

Před rozpadem Československa se na základě oficiálních kriminálních statistik Generální prokuratury ČSFR, ČR a Ministerstva spravedlnosti ČR vyskytovaly ze sexuálně motivovaných trestných činů zejména znásilnění a pohlavní zneužívání. Motivace jiných nesexuálních trestných činů jako vraždy, výtržnictví, krádeže a dalších se nezkoumaly, a tedy v mnohých případech zakryly skutečný důvod těchto trestných činů. Dost vysoká byla i objasňenost trestných činů sexuální delikvence. Znásilnění i pohlavní zneužívání bylo objasněno v průměru okolo 90 % a před soud se dostávalo okolo 76 % pachatelů.¹⁸

„ Například v roce 1990 bylo odsouzeno za znásilnění 62 % (313 pachatelů), za pohlavní zneužívání 95 % (557 pachatelů). Za pohlavní zneužívání bylo odsouzeno 3 % žen, tedy 18 pachatelek. K nepodmíněným trestům odnětí svobody bylo v témže roce odsouzeno za znásilnění 75 % pachatelů, za pohlavní zneužívání pouze 30 %. Nejčastějším trestem za znásilnění byl trest odnětí svobody v délce 2-5 let (63 %), poté nad 5 let (21 %) a za pohlavní zneužívání 1-2 roky (44 %), respektive 2-5 let (32 %). Zatímco u znásilnění bylo upuštěno od potrestání v 0,3 %, u pohlavního zneužívání v 7 % případů. “¹⁹

¹⁶ ÉVRARD, Franck. *Erotická literatura aneb Psaní rozkoše*. 1. vydání. Praha: Levné knihy KMa, s.r.o., 2006, s. 44 - 45.

¹⁷ MORUS, Richard Lewinsohn. *Světové dějiny sexuality*. 3. vydání. Praha: Ikar, 2007, s. 244 - 248.

¹⁸ BRICHČÍN, Slavoj a kol. *Sexuální delikventi z pohledu psychiatrické sexuologie*. 1. vydání. Praha: Psychiatrické centrum, 1996, s. 48.

¹⁹ BRICHČÍN, Slavoj a kol. *Sexuální delikventi z pohledu psychiatrické sexuologie*. 1. vydání. Praha: Psychiatrické centrum 1996, s. 53.

2. Pedofilie a pohlavní zneužívání

V této kapitole se budu zabývat pedofilii jako sexuální deviací a pohlavním zneužíváním. Zaměřím se jak na pachatele trestného činu pohlavního zneužívání, tak na oběti a jejich následné reakce na zneužívání.

2.1 Pedofilie

Pedofilie je trvalá nebo přetrvávající preference sexuální aktivity s dítětem, které ještě nemá vytvořeny sekundární pohlavní znaky. Pedofilní zaměření může mít povahu heterosexuální, homosexuální i bisexuální. Naštěstí většina pedofilů je schopna kompenzovat své sexuální potřeby na dospělých objektech.²⁰ Byť má tato sexuální deviace celoživotní povahu, záleží pouze na charakteru pachatele, zda se jí snaží usměrňovat a skrývat. Ovšem stává se, že se pedofilovi jeho úchylnka nepodaří potlačit a realizuje ji.

I když jsou pedofilové orientováni na předpubertální objekty, je důležité vědět, že jen malé procento z nich upřednostňuje styk s dítětem před dospělou zralou osobou. Chování těchto parafiliků se mění také s ohledem na věk a charakter jedince. Postupem času většinou dochází k utlumování deviace. Mnozí se snaží o potlačení svých pudů, což mohou nahradit prací s dětmi jako pedagogové, vychovatelé či autoři dětské literatury.²¹

Problém však nastává, pokud se jim nepodaří touhu přemoci a svou deviací realizují. V případech, že se pedofil ke své oběti nechová agresivně, často se mu na dlouhou dobu podaří zneužívání utajovat. Na druhou stranu i při takovém přístupu se u dítěte po sexuálním styku objevují oděrky v oblasti genitálu či análního otvoru, což by mělo být signálem, že je dítě zneužíváno. Obrovskou výhodou pro pedofila je skutečnost, že se velmi snadno dokáže vcítit do psychiky dítěte, a tak se mu rychle přiblížit. Předpubertální subjekt z něj cítí důvěru a pochopení. Nemusí vždy dojít k přímému pohlavnímu styku, mnohdy pedofilovi stačí intimní kontakt v rámci hry, o které tvrdí, že se jedná o jakousi formu sexuální výchovy.²²

Jedinci trpící pedofií se svou parafilii dokáží žít celý život, aniž by se museli obrátit na odbornou pomoc. Většinou jim nedělá problém kompenzovat svůj pud v manželském

²⁰ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, s. 145.

²¹ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, s. 145.

²² WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005, s. 15 - 16.

soužití. V psychiatrických ordinacích končí až osoby, které svou parafilii nejsou schopni ovládnout a spáchají na dítěti delikt. Cílem vyšetření je pak zjistit, zda je možnost, aby se jedinec adaptoval na normální sexuální vztah s dospělou osobou, a tím potlačil své pedofilní sklony. I masturbace může být východiskem toho, aby nedošlo ke styku s nezletilcem. Pedofil však musí být schopen uspokojit své představy sebeukájením.²³ Pedofilové nebývají nebezpeční, riziko se ovšem vyskytuje při možném narušení psychosexuálního vývoje v dětství. Sexuální zneužití bývá především ve formě nekoitálního kontaktu. Nejvážnější podobou zneužití je manuální či orální styk s genitálem oběti a její případné nucení k masturbaci. Samotná soulož je velmi vzácná, zde se však obvykle jedná spíše o jinou formu sadistické deviace nebo o počínání nedeviantním pachatelem.²⁴

Pedofilové jsou především lidé, kterým se zamlouvá nejen fyzická nezralost dítěte, ale také jeho naivní chování. Tyto osoby se cítí lépe ve společnosti dětí než dospělých osob. Připadají se zde bezpečně, rozumí si s nimi a zároveň je děti mají rády, jsou v jejich kolektivu velmi oblíbení, proto patří mezi nejlepší pedagogy, trenéry, vedoucí táborů a další osoby, kteří pracují s dětmi.²⁵ Pokud nepodlehnu svým sexuálním touhám, může pro ně být dostačující jejich zaměstnání k uspokojení psychických potřeb být v kontaktu s dětmi. Veřejnosti tím nemusí vzniknout žádné podezření na sexuální deviaci.

Osoba, která sexuálně zneužívá dětské oběti, u nichž nejsou vyvinuty sekundární pohlavní znaky, je v drtivé většině pedofilního zaměření. Tito lidé jsou k dítěti málokdy sexuálně agresivní a preferují nekoitální pohlavní styk. Nedeviantní pachatelé, kteří zneužijí osobu mladší 15ti let, chtějí především dosáhnout pouze a přímo koitálního spojení a jednají s dítětem jako s dospělou osobou. Věk pedofilů, kteří na dítě zaútočí, se pohybuje až ve třetině případů okolo 50 let. Delikvenci zde páchají také osoby daleko mladší. V podstatě lze zkonstatovat, že věk na pedofilním chování nemá až takový význam. V průběhu celého sexuálně aktivního života může pedofil atakovat dítě. Samozřejmě s postupným přibližováním se důchodovému věku jedince jeho nebezpečnost klesá.²⁶

„ Je- li objektem pohlavního zneužívání prepubertální dítě, pak pachatelem je v 75 % případů i častěji jedinec s pedofilními sklony. Deviantní pedofilní pachatel zneužívá děti většinou bez větší agresivity. Brutálně agresivní delikty s poškozením zdraví v tělesném slova smyslu jsou jen vzácné. Určité násilí však není výjimkou. Svádí k němu již sama rozdílnost

²³ WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 492.

²⁴ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2000, s. 11.

²⁵ BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1997, s. 36 - 37.

²⁶ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, s. 165.

*věku pachatele a oběti, a tedy snadná manipulovatelnost obětí příkazy a hrozbami.*²⁷ Můžeme tedy zkonstatovat, že pedofilní jedinci jsou nebezpeční zejména pro malé děti. Jejich ataky jsou méně násilné než u neparafilních osob, které více směřují ke koitu. Pokud dojde k sexuálnímu útoku na dítě, v současné společnosti doposud bohužel převažuje názor, že pachatelem je člověk trpící sexuální deviací a nepozastavují se nad možností, že by mohlo jít o nedevariantního jedince. I já jsem byla zastáncem této myšlenky, ovšem svůj názor jsem na základě zpracovávání této diplomové práce změnila.

2.2 Pohlavní zneužívání

Pohlavní zneužívání je velmi traumatizující zážitek dítěte. Ne vždy se musí jednat o přímou soulož a navíc vynucenou, stačí pouhé vzájemné ukazování si pohlavních orgánů, osahávání či pohlavní styk, aby se jednalo o trestný čin. I kdyby dítě se stykem souhlasilo, mohlo by zde být riziko negativního ovlivnění vztahu k sexu. Může dojít ke špatné sexuální socializaci.²⁸ V dnešní době je naštěstí situace zneužívání dostatečně známá a probíraná, ovšem zatím stále můžeme narážet na problém v rodinách, kde přetrvává téma sexuality jako tabu, o kterém se nemluví.

Ve 20. století rostla necitlivost vůči násilí na dětech, a tak se přijaly dokumenty na ochranu dětí a byly jimi – Charta práv dítěte z roku 1924, Konvence v právech dítěte z roku 1959 a Úmluva o právech dítěte z roku 1989.²⁹ Rada Evropy v roce 1992 formulovala definici sexuálního zneužití: „ *Sexuální zneužití je nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti a chování. Zahrnuje jakékoliv pohlavní dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo dítě zneužívá. Takovou osobou může být rodič, příbuzný, přítel, odborný či dobrovolný pracovník či cizí osoba.*³⁰

K zahájení sexuálního zneužívání v rodinách dochází, když si rodič vytvoří vhodné podmínky jako přístup do soukromí dítěte a trávení času s ním. Když je s dítětem sám, pomáhá mu při koupání, svlékání a oblékání. Následně se otec začne před svou dcerou nebo synem sám odhalovat, což může vysvětlovat pouhým rozšiřováním sexuální osvěty a učí je,

²⁷ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, s. 164.

²⁸ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005, s. 33 - 34.

²⁹ VANÍČKOVÁ, Eva a kol. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999, s. 20.

³⁰ VANÍČKOVÁ, Eva a kol. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999, s. 20.

aby se nestyděli. Postupem času již rodič začne provozovat v přítomnosti dítěte masturbaci a nabádá ho, aby jej začalo napodobovat. Tím dochází k situacím, kdy se spolu oba uspokojují, aniž by se však vzájemně dotýkali.³¹ Nejzávažnějším krokem je přistoupení k přesvědčení dítěte, aby otci provádělo felaci a pokud je obětí chlapec, může to být vzájemné. Postupně dochází k penetraci análního otvoru syna nebo dcery, které bývá nejprve prstem či jiným předmětem a později penisem. U dívek se jedná i o vaginální penetraci, kde se ovšem otec většinou snaží, aby nedošlo k natržení panenské blány. Naštěstí k samotnému pohlavnímu styku s dítětem dochází pouze zřídka.³²

MUDr. Pöthe Petr provedl retrospektivní studii o sexuálním zneužívání dětí v České republice. Bylo osloveno přes 1 000 respondentů, z něhož 25,7 % uvedlo, že se stali oběťmi sexuálního zneužívání. Nejčastější formou zneužívání bylo odhalování pohlavních orgánů zneužívatelem a dotýkání se pohlavních orgánů dítěte. Dále bylo součástí výzkumu zjistit, kteří pachatelé tvořili největší procento sexuálního zneužívání dětí. Vyplynulo, že v 55,8 % to byly osoby, jež oběti znaly, přičemž příbuzní tvořili 26,1 % pachatelů. V neposlední řadě se zkoumaly následky na obětech pohlavního zneužívání. Výsledky souvisely s formou zneužívání, ovšem drtivá většina byla touto negativní zkušeností poznamenána. Celoživotní následky prožívá 21,4 % respondentů zneužitých penetrací.³³

Z uvedeného výzkumu můžeme usoudit, že až alarmující počty dětí se stávají oběťmi sexuálního zneužívání. Nemusí a naštěstí se ve většině případů nejedná přímo o penetraci, ovšem i nižší formy sexuálního zneužívání, jako osahávání či odhalování pohlavních orgánů, jsou pohlavním zneužíváním. Největším problémem zůstává, že děti bývají obvykle zneužity známou osobou, často rodinným příslušníkem. Je pochopitelné, že rodič či člověk, se kterým bydlíme, má ke zneužívání nejlepší podmínky. S rodinou většinou trávíme nejvíce času, takže je přístup rodiče k obtěžování usnadněn.

³¹ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2000, s. 95.

³² GÖDTEL, Reiner. *Sexualita a násilí*. 1. vydání. Praha: Český spisovatel, a.s., 1994, s. 105.

³³ PÖTHE, Peter. *Sexuální zneužívání dětí v ČR -retrospektivní studie* [online]. dr-pothe.com, 6. května 2009 [cit. 4. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.dr-pothe.com/index.php?option=com_content&view=article&id=121%3Asexualni-zneuivani-dti-v-r-retrospektivni-studie&Itemid=75>.

2.2.1 Druhy pohlavního zneužívání

Sexuální zneužití může zahrnovat formy koitálního styku, také masturbaci, osahávání části těla oběti za účelem dosažení sexuálního vzrušení a uspokojení devianta. Povaha zneužití, jeho délka, míra použití agrese a věk, ve kterém je dítě zneužito, souvisí se závažností sexuálního traumatu dítěte. Trauma se také liší podle toho, zda se jednalo o incestní intrafamiální či extrafamiální zneužití. Následným zjištěním sexuálního zneužití může dítě prožít další trauma, zde se může jednat o necitlivé chování jeho rodičů, pedagogů, vyšetřovatelů a ostatních osob z blízkého okolí.³⁴ Je důležité, aby si rodina a všichni lidé, kteří budou s dítětem pracovat, uvědomili, že se jedinec stal obětí pohlavního zneužívání, a proto by tomu měli přizpůsobit své chování. Pokud by si neuvědomili vážnost situace a skutečnost, jak je dítě zranitelné, mohli by mu ublížit ještě více. Dítě by se mohlo uzavřít do sebe a trauma by se více prohloubilo.

Intrafamiální zneužití mívá nejzávažnější následky na budoucí život dítěte a nejen na partnerský a sexuální život, ale také má velký vliv na vyvíjející se osobnost a charakter oběti. Je zde též obava možného přenosu dědičných chorob a rovněž narušení rodinných vztahů. Nejobvyklejší je sexuální zneužití dcery otcem, či nevlastním otcem. Pokud se jedná o incestní styk mezi matkou a jejím synem, není to jev obvyklý, spíše výjimečný. Podle výzkumů je u intrafamiálního násilí typické, že obětí je častěji dívka, je zde kombinace tělesného a sexuálního násilí, které trvá delší dobu a agresor využívá svého postavení vůči oběti. V rámci extrafamiálního sexuálního násilí jsou oběti agresory spíše odměňovány.³⁵

Mezi formy sexuálního zneužívání patří dotykové a bezdotykové zneužívání dětí. O dotykové zneužívání se jedná při pohlavním styku análním, vaginálním i orálním a osahávání erotogenních zón dítěte. U bezdotykového zneužívání je charakteristické přinucení dítěte k obnažování a fotografování, časté telefonické hovory či nucení ke sledování pornografických filmů či časopisů. V podstatě o sexuální zneužívání se jedná kdykoli, kdy se dítě cítí nepříjemně a chování má sexuální podtext.³⁶

Nejčastěji dochází ke zneužívání ze strany opačného pohlaví. Jsou v podstatě dva typy rodin, kde dochází k sexuálnímu zneužívání dětí. Je to rodina, jejíž hlava rodiny, tedy otec, má vyšší vzdělání, svou rodinu podporuje a jeví o ni zájem. Dítě zde není fyzicky týrané.

³⁴ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2000, s. 9.

³⁵ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005, s. 27 - 28.

³⁶ VANÍČKOVÁ, Eva a kol. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999, s. 39.

Druhý typ rodiny, kde je povětšinou otec nezaměstnaný, holdující alkoholu či drogám a ekonomickou starost o rodinu má matka. Zde dochází nejen k sexuálnímu zneužívání, ale také k fyzickému týrání nebo zanedbávání dítěte.³⁷

2.2.2 Pachatelé pohlavního zneužívání

Sexuální agresor může být prakticky kdokoli, především ale osoba dítěti známá, se kterou je dítě v kontaktu a může s ním mít i vytvořený vztah. Agresor je povětšinou jedinec, který neměl příjemné dětství a který byl sám jako dítě sexuálně zneužit či zneužíván. Ovšem nemusí se jednat o pedofily, kteří jsou pudově orientováni na děti, ale osoby, které si zneužíváním mohou kompenzovat své neúspěchy v osobním životě, čímž si dokazují svoji moc.

Ani odborníci nedokáží určit, jaké procento populace trpí pedofilií, jelikož výzkumy se obvykle provádí na lidech s pedofilními tendencemi, kteří se již dopustili sexuálního deliktu. Zbytek pedofilů však žije bez povšimnutí společnosti a snaží se svou parafilií kontrolovat. Dalším typem agresorů jsou sexuálně zvědaví adolescenti, kteří zneužívají mladší děti, či dospělí, jež mohou útočit na základě erotického podnětu, pokud jsou ovlivněni alkoholem či drogami. Více než polovina všech sexuálně zneužitých dětí je ve věku mezi 12ti a 17ti lety, tudíž nesplňují základní kritérium pro pedofila, čímž je přitažlivost doposud nevytvořených sekundárních pohlavních znaků.³⁸

Zvláštností je, že zhruba pouhých 10 % pachatelů pohlavního zneužívání jsou pedofilního zaměření. Drtivá většina tudíž žádnou sexuální deviací netrpí. Mohou brát zneužívání jen jako experiment, kterým si oživují sexuální aktivity, či si jím vynahrazují styk s vlastní partnerkou.³⁹ Většina pedofilů je schopna vytvářet normální a relativně funkční partnerské a manželské vztahy. I když si někdy i nevědomky vybírají partnerky, které jsou rozvedené a mají malé děti, na nichž mohou provozovat své sexuální potřeby.⁴⁰ Je až zarážející, jak malé procento agresorů tvoří pedofilové. Společnost většinou okamžitě bez jakýchkoli psychiatrických posudků zhodnotí pohlavně zneužívající osobu jako pedofila.

³⁷ VANÍČKOVÁ, Eva a kol. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999, s. 30 - 31.

³⁸ Pessimism about pedophilia. *Harvard Mental Health Letter* [online]. 2010 [cit. 26. října 2012]. Dostupné na <<http://ehis.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&hid=124&sid=ac726578-05ed-488b-b9c1-e44b3c9f7b0b%40sessionmgr113>> „Překlad autor“.

³⁹ Kolektiv autorů. *Sociálněpatologické jevy – některé formy násilí na dětech ženách*. 2. vydání. Brno: Drom, 2004, s. 10.

⁴⁰ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005, s. 20 - 21.

Sexuální deviace je nemoc, jedinec se jí nedokáže zbavit, pouze ji může utlumovat, ovšem většinu pachatelů tvoří právě osoby, jež pohlavní zneužívání berou jako sexuální experiment či si jím dokazují svou převahu.

Viktimizovaní jsou především jedinci ze sociálně slabších či rozpadlých rodin a se špatnou sociální adaptací.⁴¹ Při ataku dítěte, které se dostalo do období puberty nebo dospívání, se již prakticky skoro nedá hovořit o pedofilním zaměření pachatele, neboť již má vyvinuty sekundární pohlavní znaky. Delikvent je zde lákán vyvíjejícím se tělem oběti, které se začíná stávat dospělým a sexuálním objektem. Představa, že dítě je nezkušené a stále sexuálně pasivní, pro ně může být vzrušující.

Sexuální zneužívání dítěte v rodině patří k nejzávažnější formě. Dochází zde většinou k pravidelným sexuálním aktivitám. Zneužívající rodiče se nijak výrazně neodlišují od ostatní společnosti vzděláním, zaměstnáním a inteligencí. Existují dva druhy pachatelů. Prvními jsou ti, kteří se sexuálně orientují na děti, i když se pod tlakem společnosti byli nuceni oženit. Sami se s dětmi identifikují a přejí si být jimi. Jejich deviantní chování je spíše soustředováno na chlapce. Druhou skupinou jsou pedofilové, kteří berou děti jako dospělé partnery. Devianti jsou po pubertě se vstupem do světa dospělých konfrontováni se společenskými požadavky a odpovědností, ke které se neumí postavit, a tudíž je pro ně styk s dětmi jakousi formou úniku.⁴²

V 90. letech provedl Institut pro kriminologii a sociální prevenci výzkum zaměřený na špatné zacházení s dětmi v rodině.⁴³ „V kriminologické analýze Institutu pro kriminologii a sociální prevenci více než polovinu souboru pachatelů tvořili vlastní rodiče. Většina pachatelů spáchala trestný čin v situaci pro ně běžné a asi čtvrtina pachatelů spáchala trestný čin v situaci pro ně nějak nestandardní (např. rozrušení, stres, opilst). Pachatelé patří k nejrůznějším sociálním vrstvám, profesním skupinám, etnikům. Pasivního ubližování dětem se nejčastěji dopustila nejmladší skupina pachatelů (19 - 29 let), fyzického týrání věkově starší (19 - 39 let) a sexuálních deliktů věkově nejstarší skupina pachatelů (30 - 49 let). Více než čtvrtina pachatelů trestné činnosti na dětech byla nezaměstnaných a téměř u čtvrtiny pachatelů byla zřejmá nadměrná konzumace alkoholu.“⁴⁴ Z výše uvedeného výzkumu můžeme usoudit, že rodiče tvoří velkou skupinu pachatelů pohlavního zneužívání. Mimo jiné

⁴¹ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, s. 165 - 166.

⁴² WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2000, s. 84 – 88.

⁴³ ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminalita páchaná na mládeži. *Kriminalistika* [online]. 2001 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na < http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_02/zoubkova.html >.

⁴⁴ ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminalita páchaná na mládeži. *Kriminalistika* [online]. 2001 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na < http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_02/zoubkova.html >.

jim to usnadňuje také možnost každodenního a blízkého kontaktu s dítětem. Alkohol a sociální zázemí je další faktor zvyšující riziko sexuálního zneužívání, aniž by pachatel musel trpět pedofilní deviací.

Existují čtyři základní typy sexuálního zneužívání, kterými jsou incest mezi vlastní dcerou a otcem, pohlavní styk mezi dospívající dcerou a nevlastním otcem, zneužívání osobou dívce známou, přinucení ke sledování pornografie a kontakt s exhibicionistou. První případ incestu vlastního otce s dcerou je nejčastější. Otcové takto zneužívají svého postavení v rodině vůči dítěti, dceři, a tím jí způsobují psychické trauma. Po vykonání sexuální potřeby obvykle okamžitě opouští pokoj své dcery, což je podle psychologů projev pocitu viny a znechucení z vlastního jednání. Ovšem i přesto se jejich chování opakuje i po několik let.⁴⁵ Provinění a stud za své chování může být velký, nicméně tělesné uspokojení a příjemná vlna adrenalinu z rizika odhalení je silnější a nutí pachatele čin opakovat.

Zkušenosti z mládí se dětem odrazí na jejich budoucím životě. Zneužívané osoby se však mohou v dospělosti snažit o pravý opak. Jejich potřebou může být vytvoření funkční a normální rodiny. Chtějí dopřát svým potomkům bezstarostný život a dát jim to, co sami v dětství neměli. Bohužel většina zneužitých a týraných dětí se chová v budoucnu obdobně jako jejich rodiče. Tento model výchovy a chování je v nich hluboce zakořeněn.⁴⁶

Osoby mající děti mohou trpět nějakými poruchami, které se projevují negativním chováním na potomcích. Příčiny tkví buď v duševní chorobě, nebo v naučeném vzorci chování vlastních rodičů, které mu slouží jako vzor. Ať se v dospívání a dospělosti, kdy již máme vytvořené vlastní názory na svět, s jednáním a výchovou rodičů ztotožňujeme nebo ne, v naše podvědomí přesto zůstanou uchovány a většinou i nevědomky je kopírujeme.⁴⁷

2.2.3 Oběti pohlavního zneužívání

Mezi rizikové skupiny se řadí již děti od období kojeneckého a batolecího a dále i děti předškolního věku. Obecně je možno říci, že se zvyšováním věku dítěte se snižuje riziko sexuálního zneužívání už vzhledem k aktivnější obranyschopnosti jedinců. Dalším aspektem rizika je vzhled dítěte, ohrožena jsou zejména děvčátka s ženskými tvary, která jsou jemná,

⁴⁵ VANÍČKOVÁ, Eva a kol. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999, s. 30.

⁴⁶ BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 1998, s. 56 - 57.

⁴⁷ VANÍČKOVÁ, Eva a kol. *Násilí v rodině; syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1995, s. 28 - 29.

koketní, mazlivá či svádíivá ženským chováním. Zvýšené pohlavní zneužívání souvisí i s inteligencí dítěte, rizikovější skupinou jsou jedinci s nižším intelektuálním kvocientem, protože dokáží hůře kvalifikovat nebezpečí či samotné zneužití. Ohroženým může být také dítě postižené nebo nemocné, neboť důsledkem poruchy či nemoci je ovlivněn jeho psychický stav a obranyschopnost.⁴⁸

U zneužívaného dítěte může být incestní styk s rodičem jedinou formou k zajištění si a udržení pozornosti a také není neobvyklé, že právě tyto děti drží rodinu pohromadě, a mlčí ze strachu před rozpadem rodiny, odsouzení otce do vězení nebo umístěním dítěte do dětského domova či k cizím lidem. V takovýchto případech dítě incest většinou oznámí, až když otec následně zneužívá i dalšího sourozence a to buď z důvodu ochrany, nebo ze žárlivosti, že již není hlavním zájmem otce. Postupem času se každá oběť sexuálního násilí začne chovat jinak. Tlak, který prožívají, se nutně musí odrazit na jejich chování. Dítě může být nesoustředěné, se zhoršujícím se prospěchem ve škole, agresivní či promiskuitní. Dále se může více stranit společnosti, trpět poruchami osobnosti, mít strach z okolí, být náchylné k nemocem, pomočování či sebepoškozování.⁴⁹ Sexuálně zneužívané děti jsou na první pohled stejné jako jiné. V podstatě lze zkonstatovat, že pouze odborníci a osoby, které dítě znají a pozorují jejich změny v chování, mohou pojmout podezření na zneužívání.

Na základě dotazníku z konce 20. století vytvořeném Evou Vaníčkovou, Zuzanou Hadj-Mousovou a Hanou Provazníkovou, který se zaměřil na vysokoškolsky vzdělané ženy v produktivním věku, bylo zjištěno, že „*téměř každá třetí dospělá žena si myslí, že byla v dětství sexuálně zneužita a zhruba každá desátá nezná na tuto otázku odpověď.*“⁵⁰ Drtivá většina byla zneužita svým příbuzným.

Dle statistik provedených Evou Vaníčkovou, Kamilem Provazníkem, Zuzanou Hadj-Mousovou a Janou Spilkovou se obětí sexuálního zneužívání stává v průměru každý čtvrtý až pátý chlapec a většinou je sexuální agresor k chlapci cizí osoba mužského pohlaví. K takovému zneužívání dochází na neznámém místě při náhodném kontaktu a zřídka kdy se opakuje. Sexuální agresor si vybírá zejména chlapce z nefunkčních rodin, kteří tráví svůj volný čas venku a za sexuální aktivity jim nabízí odměnu.⁵¹ „*Údaje o týraných a zneužívaných dětech se značně liší - jiná čísla uvádějí jak soudy, tak policie, sociální odbory,*

⁴⁸ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2000, s. 64.

⁴⁹ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005, s. 93.

⁵⁰ VANÍČKOVÁ, Eva a kol. *Násilí v rodině; syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1995, s. 66.

⁵¹ VANÍČKOVÁ, Eva a kol. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999, s. 34.

*lékaři a krizová centra. V České republice se vyskytuje přibližně 20 000 týraných a zneužívaných dětí ročně.*⁵²

Pohlavní zneužívání tedy nemusí být opakující se, může se stát, že se jedinec stane obětí pouze jednou, zejména pokud je pachatelem neznámá osoba. I když deviant může znát návyky jedince a místa, která pravidelně navštěvuje, nemá na rozdíl od rodiče stálý přístup k dítěti. Proto se obávám, že je dítě více uchráněno před atakem cizí osoby, nežli před rodinným příslušníkem. Hrozí-li dítěti riziko venku, může se vyvarovat sexuálního útoku neznámého doprovodem blízké osoby či neopuštěním domácnosti, jestliže je však pachatelem rodič, dítě bývá v každodenním nebezpečí pohlavního zneužívání.

2.2.4 Utajování a odhalení pohlavního zneužívání

Rodič se velmi snaží, aby jeho deviantní chování bylo utajeno. Vytváří si podmínky k pokračování v pohlavním zneužívání a také, aby byl ochráněn před negativními následky. Využívá strach dítěte z rozpadu či ztráty rodiny a dále se v něm snaží vyvolat pocit viny za případné potrestání rodiče. Cílem otce je motivování dítěte na aktivní účasti na sexuálních aktivitách. Pokud je dítě zanedbávané či mu není věnována dostatečná rodičovská pozornost, je to jediný způsob, kterým se může dostat do jeho zájmu a tím vyplnit svou touhu po emočním sdílení.⁵³

Trýznitel o svém chování vůbec nemluví, ani náznaky se nezmiňuje. Jakoby se snažil vyvolat dojem, že se nic nestalo. Mnohdy se za své chování stydí a cítí se být odpovědný. Může slibovat, že se to již nikdy nebude opakovat, ovšem ani fakt možného prozrazení nebrání jedinci ve zneužívání pokračovat.⁵⁴ K odhalení incestu dojde buď náhodným zjištěním, udáním člena rodiny, nebo samotného dítěte. Školní zařízení mohou být na možnost pohlavního zneužívání upozorněna neobvyklým chováním dítěte, kupříkladu při kreslení dítě ztvárňuje různé sexuální motivy či spolužákům vypráví příběhy se sexuální tematikou. Oběť se také může někomu svěřit. Touto osobou bývá nejčastěji matka či blízký vrstevník. Zatím ovšem v drtivé většině případů nedochází k tomu, že by se dítě svěřilo policistovi, psychologovi, sociálnímu pracovníkovi či lékaři.⁵⁵ Blízkému člověku se snadněji

⁵² MUFSONOVÁ, Susan, KRANZOVÁ, Rachel, *O týrání a zneužívání*. Praha: Lidové noviny, 1996, s. 10.

⁵³ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005, s. 27 - 28.

⁵⁴ BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 1998, s. 61.

⁵⁵ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2000, s. 74 - 80.

sdělí intimní zážitky nežli cizí osobě, neboť když vás někdo zná, vyslechne vás a snaží se vám porozumět a případně poradit. Každopádně by měl důvěrník zmínit i nutnost jít oznámit delikt na policii, neboť se zde jedná o velmi závažný trestný čin.

Pokud samo dítě někomu odhalí své sexuální zneužívání, bývá to většinou na nějaký vnější stimul, například když pachatel incestu začne pohlavně obtěžovat i další sourozence. Dalším faktorem je skutečnost, že si dospívající již sám začne vybírat své sexuální partnery obvykle mezi svými vrstevníky a rodič má strach ze ztráty blízkosti svého dítěte a pokouší se ho stále více ovládat a bránit mu v navazování sexuálních partnerských vztahů mimo rodinu. V neposlední řadě se oběť svěří v případě, kdy se již dostane do bezpečí mimo obtěžování rodičem. K tomu dochází především útekem dívky či chlapce z rodiny nebo brzkým odstěhováním se. Cílem odhalení je jednak pomsta, což bývá největším stimulem, ale také ještě potřeba ochrany mladších sourozenců, kteří v rodině stále bydlí.⁵⁶

V případě odhalení sexuálního zneužívání je nejčastější obranou pachatele útok na oběť. Může využívat rovněž svého postavení ve společnosti, ve které má pověst slušného člověka, a své věrohodnosti, která je vyšší než příkládání důvěry výpovědi dítěte. Pachatel často tvrdí, že se mu dítě snaží pomstít, a proto si to vše vymyslelo. Dalším problémem důvěryhodnosti výpovědi oběti je fakt, že se s takovouto záležitostí svěřílo až po dlouhé době, většinou po několika letech, a tak se rodič pokouší dítě vydírat, aby své udání stáhlo. Pokud dítě ale svou výpověď neodvolá, rodič postupně obrátí svá tvrzení na to, že si dítě sexuální aktivity samo přalo.⁵⁷ Myslím si, že je naprosto pochopitelné, že dítě nejde hned po prvním ataku oznámit pohlavní zneužívání na policii. Pokud je jedinec malý, často si ani nemusí uvědomovat, co se mu děje a může mu to docházet až s přibývajícím věkem. V případě, že je dítě již odrostlejší, připadá v úvahu strach z otce nebo zničení rodiny a její očernění před veřejností, a tak se raději trápí a doufá, že otec chování zanechá. Jsem přesvědčena o tom, že nikomu není příjemné, pokud si na něj lidé ukazují a ví, že je obětí pohlavního zneužívání, nebo rozšiřují pomluvy, že si dítě vše vymyslelo. Je však třeba odhalit sexuální zneužívání, aby pachatel mohl být potrestán.

Pro dítě je situace velmi složitá, protože po celou dobu je ve stálém kontaktu se svým zneužívajícím rodičem a musí se dostatečně obrnit a mít okolo sebe lidi, kteří mu budou důvěřovat. Častým problémem je postavení matky. Nemusí dítěti věřit a bude jeho výpověď popírat a dělat, jako by se nic nestalo. Matky často sexuální zneužívání tuší ještě před tím, než

⁵⁶ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2000, s. 74 - 80.

⁵⁷ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2000, s. 74 - 80.

se o něm dozví, nicméně mohou být submisivní a incestní chování manžela v nich potvrzuje partnerovo dominantní postavení. Raději obětují svou dceru nebo syna pro mužovo uspokojení, než aby ztratily své sociální postavení. Navíc odhalení by mohlo znamenat obrovskou ostudu pro celou rodinu. Ovšem samozřejmě existují i matky, které svému dítěti věří a snaží se mu poskytnout veškerou možnou pomoc. Posléze ale v sobě mohou začít mít pocit viny, že nedokázaly své dítě ochránit, a zlost na svého partnera, který je zradil.⁵⁸

Obávám se, že dospělí nejsou schopni dítěti věnovat dostatečnou pozornost. Může se stát, že si změny v chování nevšimnou. Snad každý se v životě setkat s dospělými, kteří tvrdili, že dítě vlastně ani žádné starosti mít nemůže. Dle jejich pohledu by to mohly být leda určité bezvýznamné a povrchní problémy, kterým se postupem času budou děti jistě smát. Lidé si možná ze strachu či případného pocitu viny nepřipouští ani možnost, že by dítě mohlo být zneužíváno. Jsem přesvědčena, že je lepší zamezit případnému pokračování ve zneužívání, nežli situaci přehlížet.

2.3 Vyšetření obětí pohlavního zneužívání

Pro vyšetření oběti je nejprve nutné navázat kontakt. Je třeba zejména dávat dítěti najevo důvěru v to, co sděluje, a vytvořit vzájemný vztah mezi pracovníkem a dítětem. Zvláště citlivě se pak přistupuje k dětem s tělesným nebo mentálním postižením, které mají nižší vyjadřovací schopnosti. Základem odborného vyšetření je potřeba zjištění psychomotorického vývoje jedince a vzhledem k tomu přizpůsobit kladení dotazů a následné vyhodnocování odpovědí.⁵⁹

I v dnešní době, kdy se ve sdělovacích prostředcích a společnosti vyskytuje mnoho námětů se sexuální tematikou, se ve většině rodin o sexu vůbec nemluví a děti se nepoučují o sexualitě. Vyšetřující pracovník musí nejprve zjistit, jak dítě nazývá různé části těla a zásadně je pak takto označovat. Jedincům se obvykle poskytují různé anatomické panenky, které mají pohlavní orgány. Jsou čtyř druhy, a to panenky představující tělo muže, ženy, chlapce a dívky. Zneužitě dítě většinou agresivně reaguje na panenku mužské postavy.⁶⁰

⁵⁸ BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 1998, s. 92 - 93.

⁵⁹ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005, s. 87 - 88.

⁶⁰ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2000, s. 74 - 75.

Po zjištění, že se dítě stalo obětí sexuálního zneužití, se s tím rodiče srovnávají různě. Matky obvykle nejprve pláčí, jsou zděšené a zlobí se. Následně po zklidnění se začnou vyptávat na podrobnosti a dítě je intervenováno i ostatními členy rodiny a cítí se, že samo udělalo něco špatného. Nevědomky v něm může být vyvolán pocit viny.⁶¹ Nejsnazší je pro jedince situace, kdy není označováno rodinou za viníka a je mu poskytnuta dostatečná pomoc. Ovšem ne všechny děti mají takové štěstí a trauma ze sexuálního zneužití se tím ještě více prohloubí.

K prohlídce dětského lékaře patří nejen interní vyšetření, ale celkové vyšetření zahrnující zjištění váhy, výšky, tlaku krve, pulzu a reakce zornic. Pozoruje se i oblečení dítěte a jeho sociální dovednosti. Kontrolují se případná vnitřní poranění dítěte a zevní stopy sexuálního zneužití jako kousnutí, rýhy na krku a končetinách. Může dojít i k infekční nákaze a také možnému otěhotnění u dívek, u nichž se sleduje, zda již začala menstruace a užívání antikoncepčních přípravků. Součástí vyšetření je také podrobná anamnéza osobní a rodinná, která se soustřeďuje nejen na zdravotní, ale i na sociální stránku. Zjišťuje se, zda je někdo z rodiny léčen pro psychiatrické nebo sexuologické onemocnění či závislosti na alkoholu a drogách. U rozpadlých rodin se zkoumá počet partnerů rodičů a vlastních i nevlastních sourozenců. Odborní pracovníci se ptají na chování dítěte v rodině, ve škole a na jeho mimoškolní aktivity a záliby.⁶²

Jedinec musí ztratit ostych a strach mluvit o nepříjemných zkušenostech. Jestliže se lékaři podaří získat si důvěru, dítě se mu se zážitky svěří a může se přistoupit k léčbě a terapii. Daleko snazší je léčení a zahojení případných fyzických zranění, hůře se ovšem hojí psychické rány, které pohlavní zneužívání na dítěti zanechá. Je proto potřeba, aby se lékaři a psychologové věnovali dítěti velmi intenzivně, aby byly následky zneužívání co možná nejmenší.

⁶¹ BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 1998, s. 38 - 40.

⁶² WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005, s. 89 - 90.

2.4 Vliv pohlavního zneužívání na psychiku dítěte

Dítě reaguje na způsobený stres bezprostředně či až s odstupem doby. Podle toho se různí i jednání na krátkodobé a dlouhodobé. Vše samozřejmě závisí na věku a silné psychice jedince, osobě pachatele a případné pomoci z okolí. Při krátkodobé reakci zažívá dítě bolest, strach, ale též hanbu a vztek. U dlouhodobějšího následku se vyskytuje deprese, porucha s příjmem potravy, promiskuita, či požívání drog a alkoholu. Právě tento déle trvající nátlak na psychiku jedince může vyústit až ve spáchání sebevraždy. Může se stát, že se oběť zneužívání stane sexuálně stimulovanou k dalšímu opakování – pro tuto situaci odborníci používají výraz traumatická sexualizace. Oběť začne být sexuálně aktivní, aniž by na to byla psychicky či fyzicky připravena a nedokáže si svou touhu po styku vysvětlit. Často nedokáže ovládat ani své jednání a začne sexuálně obtěžovat své okolí. Prožívání pohlavního vzrušení je uspokojující a dítě se může stát závislé na zneužívatelem a prostřednictvím něj se ukájet.⁶³ Můžeme zhodnotit, že na chování každého dítěte se odrazí pohlavní zneužívání. Je přirozené, že pokud jedinec začne provozovat sexuální život, ať dobrovolně či z donucení, začnou se u něj projevovat sexuální potřeby a sexuální aktivity začne vyhledávat.

Důsledky zneužívání mohou být různé, dítě se může izolovat od společnosti a identifikuje se s rolí oběti nebo naopak se chová agresivně, násilně, nepřátelsky a dokonce může mučít a zabíjet zvířata. Tato druhá kategorie se tedy identifikuje s pachatelem pohlavního zneužívání. Dívky se tak stávají zranitelnějšími, většinou se z vlastního sexuálního zneužívání obviňují a mohou agresora dokonce omlouvat. Chlapci jsou naopak agresivní ve svém chování i při sexuálních aktivitách.⁶⁴

„Vznik bezmocnosti předchází narušování osobní integrity dospělým a selhání systému obranných mechanismů, který si dítě utvořilo, včetně selhání důvěry jeho nejbližších. Celou situaci subjektivně dítě vnímá jako vysoce zraňující, poznamenávající, „stigmatizující“, s pocitem viny a nemožnosti se zařadit zpět do společnosti. Negativní zkušenost s nejbližším členem rodiny způsobí, že již nevěří ani dalším dospělým autoritám, a tato zkušenost se promítá i do následujících životních situací. Nepřiměřená a nadměrná sexuální stimulace

⁶³ VANÍČKOVÁ, Eva a kol. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999, s. 77 - 78.

⁶⁴ BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 1998, s. 51.

dítě vyvolává i nepřiměřenou intenzitu sexuálních pocitů dítěte, což má za následek vznik řady dalších psychických traumat různého stupně.“⁶⁵

Čím vícekrát je dítě zneužito, tím je negativněji ovlivněn jeho psychický vývoj. Zvětšuje se jeho pocit viny a bezmoci, dítě může stagnovat ve svém rozvoji a i vracet se k dětskému chování.⁶⁶ Sexuální zneužívání může a většinou má následky na pozdější sexuální a partnerský život oběti.⁶⁷ Častou reakcí oběti na zneužívání je pocit, že pokud bude ve svém budoucím životě osoby zneužívat, zajistí si tak jejich lásku. Akty zneužívajícího rodiče může totiž vnímat jako jediný projev pozornosti a něhy.⁶⁸ Oběti mívají již v dětství problémy s navazováním vztahů a zahajují svůj sexuální život dříve a s většími počty partnerů než jejich vrstevníci. A v neposlední řadě se jejich potíže mohou odrazit také v jejich akademické kariéře.⁶⁹ Byť přestane být oběť zneužívána, musí se následně se svými negativními pocity a zkušenostmi vyrovnat. Pokud by se je snažila v sobě potlačovat, ovlivnilo by to její budoucí život.

Doc. PhDr. Petr Weiss, PhD., se svými spolupracovníky provedl i výzkum psychosexuálního vývoje a sexuálního chování žen se sexuálně agresivní zkušeností. Bylo zjištěno, že tyto oběti začaly své sexuální aktivity daleko dřív než ženy, jež tyto zážitky neměly a i jejich sexuální potřeby jsou po celý život vyšší. Naopak oproti ženám, které se nestaly oběťmi sexuálního násilí, mají větší problémy v partnerských vztazích. Jsou často nevěrné svým partnerům, více se rozvádějí a nebývají si jisty svou sexuální orientací.⁷⁰ Další výzkumy provedl v 80. a 90. letech americký lékař Vicent Felitti. Zkoumal následky u dospělých osob, které se staly v dětství obětí pohlavního zneužívání. Mimo zjištěné sklony k návykovým látkám, nechráněným sexuálním aktivitám a časté obezitě se objevovaly i problémy se zdravotním stavem v dospělosti.⁷¹

Všechny negativní zážitky na nás vždy zanechají následky. Pohlavní zneužívání je velmi významnou zkušeností, a tudíž jím musí být psychický vývoj člověka podstatně narušen. Z výsledků studií můžeme zhodnotit, že drtivá většina osob, které byly v dětství zneužity, si následky nesou celý život. Záleží na psychické síle každého jedince, do jaké míry

⁶⁵ VYKOPALOVÁ, Hana. Násilí v rodině. *Kriminalistika* [online]. 2001 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_04/vykopal.html>.

⁶⁶ MUFSONOVÁ, Susan, KRANZOVA, Rachel. *O týrání a zneužívání*. Praha: Lidové noviny, 1996, s. 51.

⁶⁷ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005, s. 171.

⁶⁸ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005, s. 179.

⁶⁹ SVOBODA, Mojmir (ed.) a kol. *Psychopatologie a psychiatrie*. 1. vydání. Praha: Portál, s.r.o., 2006, s. 284.

⁷⁰ WEISS, Petr. Sexuální agrese - oběti a pachatelé. *Kriminalistika* [online]. 2001 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_01/weiss.html>.

⁷¹ *Somatické následky sexuální zneužívání v dětství* [online]. sexualni.zneuzivani.cz, [cit. 29. října 2012]. Dostupné na <<http://sexualni.zneuzivani.cz/dusledky/somaticke-nasledky/>>.

bude jeho život ovlivněn. Ovšem pravděpodobně nejhorší variantou je případ, kdy se oběť následně identifikuje s agresorem a v rámci svého života pohlavně zneužívá další jedince. Považuji to za nejzávažnější a nejnebezpečnější následek, jenž může nastat, protože psychický vývoj dříve oběti, teď pachatele, je již silně narušen, nicméně deviantním chováním negativně ovlivní i další osoby, své oběti.

2.5 Právní aspekty pohlavního zneužívání

V rámci historického vývoje jednotlivé společenské kultury v důsledku celkového společenského posunu lidstva pohlíží na sexuální deviace, orientace a sexuální život různě. I v dnešní době máme státy, které oproti jiným prohlašují určité sexuální chování osob za trestné činy. V České republice je nepřijatelné sexuální deviantní chování zakotveno v trestním zákoníku. Takovéto chování je zakázáno a v případě porušení těchto ustanovení je trestně stíháno. Společnost prostřednictvím trestního zákoníku postihuje jeden z nejzávažnějších trestných činů, jejímiž oběťmi jsou děti. Vyjadřuje tím potřebu chránit tyto osoby. Pohlavní zneužívání ohrožuje nejen tělesný, ale i mravní a psychický vývoj dítěte. Trestný čin útočí nejen na fyzickou stránku, ale také na lidskou důstojnost. Obětí jsou osoby, které jsou většinou pod dohledem nebo výchovou pachatele, a tudíž jsou k němu ve vztahu závislosti.⁷² Děti jsou považovány za jeden z nejslabších a nejzranitelnějších článků společnosti, a proto je nutné je chránit před útoky jiných osob.

Původně byl za trestný čin považován pohlavní styk s nezralou osobou i v případě jejího souhlasu. Ovšem styk se zralou osobou již považován za trestný nebyl a to i bez ohledu na věk oběti. Až v posledních třech stoletích začal být kladen důraz na věk jedince, nejprve jen u děvčat a později i u chlapců. V různých zemích je věková hranice stanovena odlišně, od 12ti do 17ti let.⁷³ V České republice je pohlavní styk možný s osobou starší 15ti let. Pokud se sexuální kontakt praktikuje s osobou mladší 15ti let, s dívkou či chlapcem, jedná se o trestný čin, byť by s tím dítě souhlasilo. Pokud však dochází k sexuálnímu styku mezi osobami mladšími 15ti let, společnost na to nahlíží jako na nevinnou dětskou hru a tedy zde se o jednání naplňující znaky trestného činu nejedná.

⁷² PROKOP, Martin a kol. *Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí*. Brno: Ekologický právní servis, 2000, s. 51.

⁷³ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2000, s. 18 - 19.

Pohlavní zneužití může spáchat jakýkoli pachatel, tedy osoba známá, příbuzná nebo osoba cizí. U tohoto trestného činu se zkoumá, zda delikvent věděl, že se jedná o osobu mladší 15ti let, a byl s tím srozuměn nebo alespoň vědět mohl nebo měl. Zkoumá se četnost zneužití, jakým způsobem byl navázán kontakt s nezletilým a následky sexuálního styku poškozeného. Stává se ovšem, že abusor⁷⁴ vůbec neměl zdání o věku poškozeného.⁷⁵ Pohlavní zneužívání je upraveno v § 187 trestního zákoníku.

„§ 187 Pohlavní zneužití

- 1) *Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let.*
- 2) *Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let svěřeném jeho dozoru, zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.*
- 3) *Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví.*
- 4) *Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.*
- 5) *Příprava je trestná.*⁷⁶

Zákon rozlišuje dva druhy jednání u sexuálního zneužívání, a to jednak vykonání soulože a jednak jiné pohlavní zneužití. Obecně je za pohlavní zneužívání označováno jakékoli jednání, které směřuje k dosažení sexuálního uspokojení pachatele, přičemž k naplnění skutkové podstaty je podstatné, aby svým konáním sledoval vlastní dráždění či uspokojení. O trestný čin se bude jednat i tehdy, pokud k pohlavnímu uspokojení i přes snahu pachatele nedojde.

Hlavním problémem sexuálního zneužívání je latentní kriminalita, kdy se policejní orgány či orgány státního zastupitelství o trestné činnosti vůbec nedozví. Odhadem je oznámena maximálně jedna desetina případů a to jsou oběťmi dívky, v případě chlapců je počet oznámení daleko nižší. Přes veškeré nazírání společnosti, podání výpovědi rodičů, případně jiných nařčených osob ze zneužití, drtivá většina oznámení je pravdivá. Pouze ve vzácné situaci se stane, že si dítě obvinění vymyslí, a to například v případě, kdy se chce

⁷⁴ Abusor je ten, kdo zneužívá.

⁷⁵ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005, s. 33 - 34.

⁷⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

svému rodiči pomstít nebo kdy při rozvodu rodičů jeden rodič využije své dítě k obvinění druhého.⁷⁷

Při hodnocení sexuálního zneužití se klade také důraz na způsob jeho spáchání. Jakékoli násilné osahávání osoby mladší 15ti let a jiné obdobné jednání by bylo kvalifikováno jako trestný čin pohlavního zneužití a použitá agrese by byla považována jako přitěžující okolnost, která bude spočívat v uložení vyššího trestu. Sexuální devianti usilují o dosažení soulože či jiného pohlavního styku bez ohledu na věk ženy, tedy i osoby mladší 15ti let mohou být znásilněny. V naší společnosti je znásilnění osoby mladší 15ti let považováno za jeden z nejzávažnějších trestných činů.⁷⁸

⁷⁷ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2000, s. 19 - 24.

⁷⁸ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: GradaPublishing, a.s., 2005, s. 34 - 35.

3. Patologická sexuální agresivita a znásilnění

V této kapitole bych se ráda zaměřila na patologickou sexuální agresivitu jako sexuální parafilii a dále na trestný čin znásilnění. Zejména se soustředím na to, zda může být pachatelem znásilnění i osoba, která sexuální deviací netrpí.

3.1 Patologická sexuální agresivita

Patologická sexuální agresivita se vyznačuje uspokojením, kterého je dosaženo při překonání odporu napadené ženy. Jedná se o deviaci, která patří k jedné z nejnebezpečnějších.⁷⁹ Parafilik si většinou neznámou osobu ženského pohlaví vyhlédne na ulici, pronásleduje ji a na vhodném opuštěném nebo odlehlém místě ji chytne a povalí na zem, kde ji znásilní. Může překonat její obranu ohrožováním bodnou či jinou zbraní nebo fyzickým násilím, kdy žena ze strachu před ublížením nebo smrtí povolí a agresor může vykonat svůj sexuální akt.⁸⁰

Tito devianti se vůbec nesnaží o předchozí navázání kontaktu s ženou, který by mohl být případně i úspěšný, jejich jediným uspokojením jak fyzickým, tak psychickým, je brutální tělesné ovládnutí ženy. Ne vždy musí ovšem dojít k samotnému koitu. Deviantovi někdy postačuje anální styk nebo orální dráždění. Pachatele již vzrušuje samotná představa jakéhokoli sexuálního styku s nesouhlasící ženou a použití sebemenšího fyzického násilí proti ní. Tudíž většina agresorů má erekci ještě před faktickým fyzickým kontaktem s vyhlédnutou a pronásledovanou obětí.⁸¹

Jedná se především o jedince s psychopatickou osobností. Jejich sociální adaptace bývá velmi snížená oproti jiným lidem. Jsou sice mnohdy schopni vytvářet partnerské vztahy, ovšem v drtivých případech nefunkční a s častými konflikty. Agresor si nesnaží vynahrudit vztah s opačným pohlavím, ale pouze uspokojit svůj pud.⁸² Při psychiatrických vyšetřeních těchto parafiliků bylo zjištěno, že drtivá většina z nich se uspokojuje při vynucené souloži nejen sexuálním stykem, ale především představou, že znásilňovaná žena trpí. Sami si často nedokáží nenávidět k ženám vysvětlit. Někteří devianti mají relativně fungující partnerský a

⁷⁹ WEISS, Petr. *Sexuální deviace – klasifikace, diagnostika a léčba*. 1. vydání. Praha: Portál, 2002, s. 46.

⁸⁰ WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 472 - 473.

⁸¹ BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1997, s. 34 - 35.

⁸² ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, s. 150.

sexuální vztah, ovšem při jakémkoliv konfliktu s jejich přítelkyní se abnormálně rozzlobí a snaží se svůj vztek vybit na znásilnění jiné ženy.⁸³

Příčinu deviantního chování musíme hledat ne v sexuálních, ale v sociálních a psychologických aspektech. Tito jedinci prožívají nenávist k ženám, kterou si nemusí uvědomovat a následně neumí vysvětlit, od útlého věku. Problém postoje k ženám se často odráží v jejich vztahu k rodičům, zejména k matce. Co se týká role druhého rodiče, otec často v rodině úplně chyběl z důvodu jeho neznámosti, rozvodu nebo v rodině sice byl, ale výchovnou úlohu přesto nevykonával. Matky jim v dětství neposkytovaly dostatečnou pozornost a něhu, kterou potřebovali. Mnohdy je ani nevychovaly a raději je daly do ústavního zařízení, aby se o své dítě nemusely starat, a v neposledním a nejhorším případě je dokonce samy sexuálně zneužily či jejich zneužití dovolily.⁸⁴ Agresor si tudíž svůj odpor kompenzuje týráním konkrétní osoby, čímž se mstí všem ženám a trestá je za chování své matky. Když se dostanou do stavu podrážděnosti či zuřivosti, mají nutkavou okamžitou potřebu dostat ji ze sebe ublížením jakékoli osobě opačného pohlaví. Tento pocit si sice nedokáží vyložit, ovšem ví, že při uskutečnění fyzického násilí na ženě doprovázeného sexuálním stykem se uspokojí.

Sexuální agresori jsou jedinci, jejichž první sexuální zkušenosti začaly již od útlého pubertálního věku a k následným deviantním aktivitám došlo do 20. roku jejich života. Je ovšem složité odlišit patologického sexuálního devianta od psychicky nevyzrálých chlapců. Až další život ukáže, jestli a jakým způsobem jsou schopni sami se sexuálně a psychicky uspokojit v běžně fungujícím partnerském vztahu, aniž by dále museli provádět deviantní jednání. Byť ovšem jejich sexuální život začíná velmi brzy, zkušenosti mívají omezené a jejich sexuální socializace je obtížnější z důvodu neschopnosti navazovat či udržet citové partnerské vztahy.⁸⁵ Deviantovým hlavním cílem je tedy po sledování ženy její oslabení k dosažení pohlavního styku. Pokud má pachatel sadistické sklony, oběť navíc bije a mučí. Při tělesném kontaktu se ženou dosáhne tělesného, mnohdy i mentálního uspokojení.

I plno normálních mužů, kteří netrpí žádnou sexuální deviací, vzrušuje představa použití násilí při koitu. Nemusí se však jednat o opravdové tělesné ublížení jejich sexuální partnerce, ale stačí pouhá hra na znásilnění nebo použití fyzické síly pro překonání nechuti ke styku, kdy nakonec může žena souhlasit. Ne všichni muži, kteří se dopouští sexuálního násilí, jsou devianti. Páchají je často pod vlivem drog, alkoholu, mentálních retardací či při

⁸³ WEISS, Petr. *Sexuální deviace – klasifikace, diagnostika a léčba*. 1. vydání. Praha: Portál, 2002, s. 48 - 49.

⁸⁴ WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 472 - 473.

⁸⁵ WEISS, Petr. *Sexuální deviace – klasifikace, diagnostika a léčba*. 1. vydání. Praha: Portál, 2002, s. 50 - 51.

poruchách osobnosti, které ovšem nepramení v sexuální deviaci.⁸⁶ „ *Pražští sexuologové Brzek a Raboch (1986)* vyšli z 1152 znaleckých posudků vypracovaných v Sexuologickém ústavu LF UK a vypočetali, že závislost na alkoholu byla diagnostikována u 30 % agresorů a u 18 % pedofilních pachatelů. *Safko a Stančák (1980)* prostudovali 179 posudků a mezi incestními pachateli rozpoznali polovinu a mezi znásilňujícími čtvrtinu alkoholiků. Mezi agresory vůči dospělé ženě měli *Brihcín (1980)* 38 % a *Zvěřina (1983)* 33 % na alkoholu závislých.“⁸⁷ Sexuologové vycházeli z tabulky č. 1⁸⁸ (sexuální delikty pod vlivem alkoholu v České republice), viz přílohy.

Pro patologickou sexuální agresivitu se ovšem musí rozlišit, zda tyto touhy jsou jen občasnou představou a fantazií pro příležitostné oživené sexuálního života, nebo jedinou opravdovou možností uspokojení.⁸⁹ „ *Podle reprezentativního výzkumu sexuálního chování obyvatelstva v České republice celkem 12 % žen starších 15 let uvedlo zkušenost s vynuceným sexuálním stykem. Většinou se ale jednalo o sexuálně agresivní zkušenosti v rámci manželských a partnerských vztahů. Úplně neznámý byl pachatel pouze v případě asi jednoho z deseti znásilnění.*“⁹⁰

3.1.1 Vyšetření a léčba sexuálních deviantů

Nejdůležitější pro vyšetření pacienta a zjištění jeho sexuality je získání důvěry. Je zapotřebí, aby se osoba naprosto otevřela a byla schopna vše vyšetřujícímu sdělit. Toho lze dosáhnout pouze při častém opakování a dlouhodobosti rozhovorů. Lékař musí být dostatečně zkušený na to, aby se dokázal odprostit od vlastních zážitků a předsudků. Komunikace musí být vedena naprosto beze studu a to nejen na straně pacienta, ale i psychiatra. Problémem bývá, že především sexuální delikventi se snaží vést hovor obecně, a tím je velmi obtížné se dostat k pacientovi blíže. Při vyšetřování, jestli člověk trpí sexuální deviací, či je jen duševně

⁸⁶ WEISS, Petr. *Sexuální deviace – klasifikace, diagnostika a léčba*. 1. vydání. Praha: Portál, 2002, s. 50 - 51.

⁸⁷ BRICHČÍN, Slavoj; SPILKOVÁ, Jana. Alkohol a jeho vztah k sexuální kriminalitě. *Kriminalistika* [online]. 2002 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2002/02_02/brichcin.html>.

⁸⁸ BRICHČÍN, Slavoj; SPILKOVÁ, Jana. Alkohol a jeho vztah k sexuální kriminalitě. *Kriminalistika* [online]. 2002 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2002/02_02/brichcin.html>.

⁸⁹ WEISS, Petr. *Sexuální deviace – klasifikace, diagnostika a léčba*. 1. vydání. Praha: Portál, 2002, s. 50.

⁹⁰ DEMA, a.s., Sexuologický ústav 1. lékařské fakulty University Karlovy. Výzkum sexuálního chování obyvatel ČR (srovnání let 1993 a 1998) In: WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 472 - 473.

natolik nevyzrálý, že se dopouští trestné činnosti, se zkoumá osobnost pachatele a zaměření na oblast jeho sexuality. Psychiatři pro rozpoznání pátrají v pacientových snech a fantaziích.⁹¹

Deviace není naučená vlastnost, je to rys, se kterým se již rodíme. Výchova parafilií prakticky nijak neovlivňuje, působí pouze na skutečnost, jak se s ní bude osoba chovat. Základním aspektem k nalezení vhodné léčby je zjištění možné a konkrétní deviace. K tomu je ovšem zapotřebí, aby jedinec s lékařem spolupracoval. V drtivé většině případů se diagnóza dá poměrně snadno určit z předchozího deviantního chování, zejména pokud je opakované. Vyšetření a účinná léčba ovšem vyžaduje kooperaci devianta. Faktem zůstává, že si osoba svou poruchu často vůbec neuvědomuje či si ji nechce připustit. Pokud pacient neposkytuje alespoň minimální součinnost, jakákoli léčba ztrácí většího významu.⁹²

Sexuální delikventi se mohou nechat léčit dobrovolně nebo nedobrovolně z rozhodnutí soudu, který na základě znaleckého posudku nařídí ochrannou léčbu. Rozhodnutí neurčí její délku, a tak ochranné léčení trvá do té doby, než lékař zkonstatuje, že byl splněn jeho účel. Následně soud rozhodne, zda dojde ke změně léčby nebo k jejímu skončení. I když dojde k ukončení léčby, neznamená to, že by pacient přestal být pro společnost nebezpečným.⁹³ Ochranná léčba může být nařízena jako ambulantní nebo ústavní. Tato skutečnost se určuje podle několika kritérií, a to zejména na základě, zda jedinec trpí sexuální deviací, jaký je jeho partnerský život, jestli je fungující či úplně chybí, a zda spáchal alespoň jeden sexuálně zaměřený delikt. Dalšími znaky mohou být závislost na alkoholu, drogách či psychopatická osobnost. Pokud pacient na ochranném léčení spolupracuje, je možná recidiva po propuštění do normálního života výrazně nižší.⁹⁴

Léčba je zaměřena na začlenění osoby do společnosti, zejména pak jeho adaptaci na normální koitální soužití s dospělou osobou opačného pohlaví. V případě nezdaru této metody převažuje snaha o vybití své sexuální potřeby sebeukájením. Pro počátek léčby je tedy charakteristická nutnost snížení sexuální aktivity, které se dosahuje pomocí medikamentů. Alternativou psychofarmak je chirurgické odstranění pohlavních žláz, o které však může požádat pouze sám pacient. Dle lékařských zkušeností je výsledek sexuálního utlumení prakticky zaručen. Kastrace ovšem není zákrok, kterým by se dala změnit sexuální preference devianta, a bohužel ani po ní nelze zaručit neopakování delikventního chování. V minulosti si

⁹¹ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, s. 176 - 177.

⁹² ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, s. 177.

⁹³ BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1997, s. 30.

⁹⁴ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, s. 178, 184.

lidé mysleli, že po tomto radikálním lékařském zásahu přestane být muž schopen sexuální aktivity. Nejedná se však zde o nemožnost mít pohlavní styk, ale o utlumení pudu realizovat ho.⁹⁵

Jak jsem již uvedla, existuje několik způsobů podpůrné léčby sexuálního devianta, ovšem slovo podpůrný naznačuje, že ani na základě zmíněných léčebných a terapeutických postupů se člověk není schopen své poruchy zbavit. Jedná se o celoživotní nemoc, kterou nelze vyléčit. Snahou odborníků pracujících s parafilními lidmi je utlumení jejich sexuálního pudu a předcházení možným budoucím deviantním jednáním. Vše ovšem nejvíce záleží na samotném deviantovi, jakým způsobem je schopen na sobě pracovat a chtít zamezit svému deviantnímu chování.

Na začátku terapie je snaha o adaptaci na obvyklé sociální chování a informování o deviantních a nedevariantních sexuálních aktivitách a jejich rozdílech, aby byl pacient schopen pochopit svůj problém. Dalším krokem léčby je potřeba pacienta o uvědomění si vlastní viny a odpovědnosti. Většina delikventů obviňuje blízké okolí a celkově společnost a spatřuje v nich příčinu svých aktivit. Musí tedy pochopit, že sami mohou za své deviantní chování. Následně je třeba dobrat se k faktickým příčinám, které vyvolávají potřebu ukojení. Jedná se o velmi důležitou fázi, která při odhalení stimulů dokáže parafilikovi pomoci vyvarovat se těmto situacím a zabránit tak následnému deviantnímu chování. V neposlední řadě se léčba orientuje na následnou sexuální a sociální adaptaci. Většina deviantů po spáchání a odhalení trestných činů přijde o svou rodinu, zaměstnání a blízké osoby. Při umístění do ústavu mají navíc jen minimální možnost udržet doposud zachovalé vztahy či dokonce vytvořit nové. Proto, aby nebyl jedinec zcela odstřihnut od normálního světa, existují v rámci léčení pravidelné propustky, doplňování vzdělání pacientů z důvodu zvyšování profesionální kvalifikace i navštěvování různých seznamovacích akcí.⁹⁶

Zastávám řešení, že pokud byla léčba stanovena jako ústavní a následně byl pacient po jejím vykonání propuštěn, měla by navazovat léčba ambulantní, na kterou bude deviant pravidelně docházet. V případě ústavní léčby se totiž pacient dostává do normálního světa pouze ve stanovených termínech, ale po propuštění je odkázán sám na sebe a vpuštěn do reálného světa, kde se o jeho problémy nikdo nebude zajímat. Pro devianta je to náhlý šok, musí se postavit na vlastní nohy a začít nový život. Když bude pravidelně alespoň po nějakou dobu navštěvovat ambulantní léčbu, bude se postupně lépe adaptovat na vzniklou situaci a je zde velká pravděpodobnost, že se u něj nevyskytne recidiva.

⁹⁵ BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1997, s. 29.

⁹⁶ WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 500 - 503.

V roli terapeuta by se měly střídát osoby se stejným i opačným pohlavím, aby se pacient mohl vcítit do role oběti. Žena by se měla pokoušet o vytvoření atmosféry s emoční podporou a muž by měl zastávat racionální postoje. Při skutečném pochopení utrpení nevinné oběti může pacient lépe s deviací bojovat. V praxi se používají videozáznamy svědectví obětí sexuálního činu, aby se mohl deviant snadněji vcítit do jejich pocitů.⁹⁷ Často se používají skupinové terapie, kde se střetává více jedinců s různými problémy a vypráví a konzultují je před sebou. Byť může být způsob deviantního chování velmi podobný či stejný, vždy v příbězích existují odlišné faktory a detaily. Při poslouchání vyprávění jiných osob je snazší uvědomit si vlastní problém. Také skutečnost, že je deviant mezi svými, kteří ho neodsuzují, je úspěšná pro navázání důvěry a emočnímu otevření.⁹⁸ V momentě, kdy si pacient uvědomí svůj problém, začne na něm intenzivně pracovat a naučí se poznat, a tím ovládat sám sebe. Osoba se sice své deviace nezbaví, ale naučením se sebekontrola přestane být pro společnost nebezpečná.⁹⁹

Přístup k pacientovi by měl být vždy individuální a nikoli snaha o zaškatulkování do obvyklých modelů postupů. Každý člověk je jedinečná osobnost, může jinak vnímat, myslet i cítit než ostatní. Takovýto individuální přístup je velmi důležitý pro léčbu devianta. Někteří pacienti mohou v rámci terapie dosáhnout dokonce hlubších osobnostních změn a sebepoznání, což významně snižuje deviantní potřeby. Jsem přesvědčena o tom, že základem úspěšné terapie je skutečnost, aby byla odhalena příčina deviantního chování, neboť s uvědoměním si problému a důvodu jeho vzniku lze teprve uskutečnit vhodnou léčbu a určitou nápravu pacienta.

3.2 Znásilnění

Znásilnění je násilné donucení druhé osoby k pohlavnímu styku. Většinou zahrnuje fyzické násilí či hrozbu násilí, případně zabití.¹⁰⁰ Znásilnění je charakteristické tím, že má být dosaženo pohlavního vzrušení a následného uspokojení pachatele. Ovšem hlavním cílem delikventa může být pouhá demonstrace dominance, kdy oslabením oběti dokáže svou převahu a sílu. Pro oběti jsou nebezpečné zejména osoby z jejich blízkého okolí, jako je

⁹⁷ WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 499.

⁹⁸ ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, s. 181.

⁹⁹ WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 499.

¹⁰⁰ SVOBODA, Mojmir (ed.) a kol. *Psychopatologie a psychiatrie*. 1. vydání. Praha: Portál, s.r.o., 2006, s. 285.

rodina, kamarádi či známí, nikoliv cizí muži.¹⁰¹ Rizikové období pro oběti je do 30 let, také pachatelé jsou nejnebezpečnější do tohoto věku. Následně se jejich agrese postupně a podstatně zmenšuje. Většina delikventů netrpí sexuální deviací, naopak jsou to spíše osoby páchající násilnou trestnou činností pod vlivem alkoholu. Jejich motivem je kompenzovat svůj nedostatečný a nepravidelný sexuální život.¹⁰²

„Situaci v České republice popsal výzkum sexuálního chování naší populace, v rámci kterého byly položeny i otázky týkající se zkušeností se sexuálně agresivním chováním v anamnéze. U reprezentativního souboru 1001 českých žen starších 15 let bylo zjišťováno, zda byly někdy v životě přinuceny k pohlavnímu styku násilím, zda jednou či opakovaně, v jakém věku, kdo byl pachatelem a jestli tento delikt oznámily policii. Celkem 13,5 % českých žen v anonymním dotazníku odpovědělo, že byly někdy v minulosti přinuceny k pohlavnímu styku násilím, přičemž 8,2 % bylo takto ke styku přinuceno jednou a 5,3 % opakovaně. Výsledky svědčí i o tom, že naprostá většina žen (57,5 %) prožije násilnou sexuální zkušenost v mladém věku (především mezi 16. a 25. rokem). Zanedbatelný není ani výskyt znásilnění v nejmladších věkových kategoriích (7,5 % před 15. rokem věku). Průměrný věk při této zkušenosti (v případě opakovaných znásilnění při prvním z nich) byl 21,6 let. Data svědčí o převaze sexuálně agresivních zkušeností získaných v rámci manželských či partnerských vztahů (až v 50 % případů byl pachatelem znásilnění manžel nebo stálý partner), úplně neznámý byl pachatel pouze v relativně malé části případů (13 %). Pouze tři procenta znásilněných žen uvedly, že oznámily znásilnění na policii.“¹⁰³

Problémem tohoto trestního činu je tedy jeho latentnost. Pouze minimální procento žen ohlásí znásilnění. Některé oběti se domnívají, že když zločin nepůjdou oznámit, mohou snadněji na své utrpení zapomenout a rychleji se se vzniklou situací vyrovnat. Často ani nevyhledají odbornou pomoc a se svým trápením se snaží vypořádat samy, což ovšem ne vždy dokáží zvládnout. Důvodem pro oznámení znásilnění může být strach z nechtěného otěhotnění, nakažení pohlavní nemocí nebo následná psychická újma. Každá žena se po sexuálním útoku cítí bezbranná a někdy se z něj dokonce sama bezdůvodně a nesmyslně obviňuje. Jedná se o tak závažný nápor na psychiku, který má v drtivé většině případů následky na celý život. Obvykle se změní její byt' původně kladný vztah k sexuálním aktivitám a důvěra k mužské populaci. Oběti deliktů, které mají partnerský vztah, se po

¹⁰¹ GÖDTEL, Reiner. *Sexualita a násilí*. 1. vydání. Praha: Český spisovatel, a.s., 1992, s. 71, 96.

¹⁰² ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, s. 158.

¹⁰³ WEISS, Petr. Sexuální agrese - oběti a pachatelé. *Kriminalistika* [online]. 2001 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na < http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_01/weiss.html>.

určitou dobu a v horším případě po celý život nedokáží oddávat sexuálním aktivitám se svým přítelem či manželem. Mnohdy v sobě vyvolaný odpor ke koitu překonají a muže uspokojí, ovšem jejich negativní vztah k sexu se nezmění. Ze strachu, že je partner opustí, s ním dále sexuálně žijí.¹⁰⁴

Z výše uvedených podkladů můžeme usoudit, že většina pachatelů znásilnění netrpí patologickou sexuální agresivitou, může se jednat o jedince s nedostatečným sexuálním životem či jedince psychicky nevyzrálé. Jejich primárním cílem tudíž nemusí být ženě ublížit a týrat ji, ale ukojit sexuální potřebu.

Setkáváme se spíše s ženami, které se staly oběťmi osoby, jež znaly. Tím, že se jedná o latentní kriminalitu, společnost není schopna udat přesná procenta znásilněných žen. Pokud je žena znásilněna přímo svým manželem, nestává se, že by ho šla oznámit na policii. Udání cizího člověka je snazší než udání blízké osoby, navíc jestliže je pachatelem manžel, mohlo by to znamenat začátek konce jejich společného soužití a rozpad rodiny.

U všech druhů mravnostní kriminality se posuzuje, zda se skutek stal, zda ho spáchal obviněný a jaká byla pachatelova pohnutka. Obecnými informacemi, které se vyšetřující osoba snaží získat, jsou především údaje o místu a čase deliktu, o způsobu provedení útoku, identifikaci devianta a především o průběhu celého incidentu. Vyšetřovatel zjišťuje nutné podklady nejen od samotné napadené osoby, ale také od možných svědků a pachatele. U výslechu oběti prošetřuje, zda na ni bylo použito násilí, případně jakým způsobem a jakými pomůckami, a dále jestli je oběť schopna identifikovat útočníka. I oblečení poškozené je předmětem vyšetřování, pachatel na něm mohl zanechat nějaké stopy, které by ho usvědčily.¹⁰⁵ U trestného činu znásilnění se kromě základních údajů zjišťuje, jestli se oběť bránila. Předmětem je i okolnost možné původní provokace poškozené a vážnost jejího nesouhlasu se sexuálním stykem. Důležitou informací je také, zda došlo ke koitálnímu styku či jiné sexuální formě uspokojení pachatele.¹⁰⁶

Pro identifikaci útočníka je pro vyšetřovatele snazší, pokud ho poškozená již dříve znala. Znásilnění se netýká jen neznámých deviantů, ale mnohdy se vyskytuje mezi příbuznými a blízkými osobami. Zejména manželky jako oběti domácího násilí se stávají objektem znásilnění svého muže. Společnost až donedávna nazírala na domácí násilí jako na relativně normální jev, zejména co se týká útoků na ženy. Právě jim byla ponechávána vina za

¹⁰⁴ GÖDTEL, Reiner. *Sexualita a násilí*. 1. vydání. Praha: Český spisovatel, a.s., 1992, s. 69, 93.

¹⁰⁵ CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003, s. 115 - 119.

¹⁰⁶ CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003, s. 115 - 119.

vlastní týrání.¹⁰⁷ „Bohužel naprostá většina žen - obětí násilí v rodině žije v domnění, že je manžel, případně partner znásilnit nemůže, resp. pokud je přinutí k pohlavnímu styku, že takové jednání české právo nekvalifikuje jako trestný čin.“¹⁰⁸ Je nutné si uvědomit, že ani právní institut manželství nedovoluje muži vynucovat si na manželce sex na základě jeho přesvědčení, že na to má právo.

Stává se ovšem, že některá oznámení znásilnění jsou pouze falešná. Pokud se prokáže, že na ženě byla vykonána soulož a na těle se naleznou oděrky nebo krevní podlitiny, vychází se z toho, že znásilněna opravdu byla. Příčinou falešného oznámení může být řada faktorů, například upoutání pozornosti či diskreditace partnera.¹⁰⁹ Znásilněná osoba by vždy měla podstoupit lékařskou, zejména gynekologickou prohlídku, která prokáže, zda na jejím těle došlo skutečně k použití fyzického násilí a jakým způsobem byly poškozeny pohlavní orgány. Během kontroly může být z pochvy sejmuto vzorek semene pachatele, který jej následně může na základě lékařských testů usvědčit.¹¹⁰ Poškozená podstupuje také psychologickou prohlídku, která by měla odhalit, zda ke znásilnění skutečně došlo. Primárně se zjišťuje skutečnost, zda byl pohlavní styk dobrovolný či ne. Pokud by zde existoval souhlas k sexuálním aktivitám, nemohlo by se jednat o znásilnění v případě, že by toho následně žena litovala. Pohovor by měl odhalit, jestli se před samotným aktem odehrály nějaké pokusy o odpor ke styku a tedy zda k sexuálním aktivitám došlo pod nátlakem pachatele.¹¹¹

Nejpodstatnější je prevence, aby žena vůbec znásilněna nebyla. Neměla by se vystavovat zbytečnému nebezpečí, pohybovat se sama nočními ulicemi a parky, stýkat se s neznámými lidmi, zejména s nimi odcházet na vyliďněná místa. I alkohol může hrát v této problematice svou roli. Odejít s cizím a navíc podnapilým mužem někam do soukromí, kdy si žena nemůže být jistá, že bude respektovat její přání nemít pohlavní styk, je velmi rizikové. Výše zmíněné možnosti se týkají zejména vyvarování se ataku od neznámých osob. To při znásilnění ze strany manžela či osoby blízké však ne vždy funguje. Dle mého názoru v takovéto situaci ani řádná prevence není možná.

Je několik možností, jak se pokusit znásilnění odvrátit. Při samotném útoku se může žena bránit fyzickou silou, použít chvaty z kurzu sebeobrany či bojových sportů. Nemyslím si však, že by většina osob ženského pohlaví ovládala tyto techniky, případně že by byly silnější

¹⁰⁷ UZEL, Radim. *Mýty a pověry v sexu*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství XYZ, 2006, s. 162.

¹⁰⁸ PROKOP, Martin a kol. *Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí*. Brno: Ekologický právní servis, 2000, s. 55.

¹⁰⁹ UZEL, Radim. *Mýty a pověry v sexu*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství XYZ, 2006, s. 165 - 166.

¹¹⁰ GÖDTEL, Reiner. *Sexualita a násilí*. 1. vydání. Praha: Český spisovatel, a.s., 1992, s. 97.

¹¹¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Oběti znásilnění. *Kriminalistika* [online]. 2002 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2002/02_03/cirtkova.html>.

než muži. Také existuje řada zbraní, které mohou poskytnout ochranu, jako jsou obranné spreje, teleskopické obušky či paralyzéry. Takové přístroje dokáží být velice účinné, ovšem je otázkou, jestli se nakonec neobráčí proti oběti. Proto bych se přikláněla k závěru, že nejlepší obranou je útěk bez ohledu na možnou ztrátu věcí.

Bohužel se stále v laických i odborných kruzích můžeme setkat s názorem, že ženu vlastně ani znásilnit nelze. Argumentují tím, že pokud není delikvent výrazně silnější, oběť se vždy může ubránit. Dle Doc. MUDr. Jaroslava Zvěřiny, CSc., je však takové tvrzení zcela chybné. Obrovskou výhodou pachatele není jeho fyzická schopnost, nýbrž strach oběti. Žena může být ohrožována zbraní či vyhrožováními ublížením či smrtí, a proto se raději podrobí.¹¹² Naprosto souhlasím s docentem Zvěřinou. Myslím si, že drtivá většina lidí při přímém ohrožování zdraví či života zvolí raději menší zlo, které v tomto případě může představovat znásilnění, z pudu sebezáchovy. Někdy ovšem jsou psychické následky pro ženu horší než zahojení fyzických ran. Tělo se dokáže vyléčit rychleji než duše.

3.3 Právní aspekty znásilnění

Znásilnění je jedním z trestných činů proti lidské důstojnosti. Dle zařazení do trestního zákoníku je tím vyjádřena potřeba společnosti chránit oběť nejen v hlediska fyzické stránky, ale i z psychické stránky. Napadená osoba je oslabena ve svém rozhodování buď z důvodu násilného jednání muže, který překoná její odpor, nebo pod tíhou nátlaku, kdy nemá jinou možnost, než se podvolit. Ženin nesouhlas však musí být opravdový a vážný, kdyby se jednalo jen o předstírání nebo pouze o počáteční odpor s následným souhlasem, o znásilnění by nešlo. Existují ovšem i případy, kdy žádný nesouhlas nemusí být projeven, a přesto se bude jednat o trestný čin. Jedná se o situace, kdy je žena ve stavu bezbrannosti (např. opilost, vliv drog), kterou pachatel ke svému činu využije.¹¹³

Násilí je nejčastější prostředek k uskutečnění deviantního jednání na oběti. Obecně je násilí definováno jako použití fyzické síly. Podle trestního zákoníku je násilí forma jednání, kterým pachatel svou oběť dostane do stavu bezbrannosti. Vyskytuje se zejména u mravnostní kriminality a to především u trestných činů znásilnění a sexuálního nátlaku. Právní teorie rozlišuje násilí fyzické a psychické, kdy fyzické násilí zvané vis absoluta je jednání pachatele,

¹¹² ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003, s. 159.

¹¹³ PROKOP, Martin a kol. *Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí*. Brno: Ekologický právní servis, 2000, s. 53 - 54.

který přímo napadne jinou osobu, jež je nucena se podříditi vůli devianta a její volní složka je potlačena. Naopak násilí působící na psychickou složku, dále vis compulsiva, je bez použití tělesné síly, ovšem ovlivňuje jinou osobu do takové míry, že se raději podrobí vůli pachatele. U vis compulsiva je u oběti sice ponechána možnost rozhodnout se, ale pod tíhou nátlaku osoby sílu využívající se podvolí a vykoná, co je na ni žádáno, aby pachatel nepoužil násilí fyzické. Deviant může použít bezprostřední pohružku násilí, která se bude realizovat ihned, pokud oběť nevykoná přesně to, co pachatel vyžaduje.¹¹⁴ V rámci trestního stíhání se posuzuje schopnost ovládací a rozpoznávací. Sexuologové i psychiatři se shodují na tom, že schopnost rozpoznávací není nijak narušena, ovšem u posouzení schopnosti ovládací panují stále rozepře. Pověštinou se sice shodují na podstatném snížení ovládacích schopností, ale nastávají případy, kdy je posuzují jako vymizelé, či zcela nedotčené.¹¹⁵ Trestní zákoník definuje trestný čin znásilnění v § 185:

„§ 185 Znásilnění

(1) Kdo jiného násilím nebo pohružkou násilí nebo pohružkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1

a) souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží,

b) na dítěti, nebo

c) se zbraní.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším patnácti let,

b) spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

¹¹⁴ CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003, s. 77 - 78.

¹¹⁵ BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1997, s. 25 - 26.

*(5) Příprava je trestná.*¹¹⁶

Skutková podstata trestného činu znásilnění útočí na svobodnou vůli ženy se rozhodovat o svém pohlavním životě, neboť pachatel používá násilí nebo pohrůžku bezprostředního násilí k donucení oběti k souloži. Pachatel svým jednáním překoná odpor ženy ke koitálnímu styku, ovšem nesouhlas oběti musí být myšlen vážně. V případě, že by se jednalo pouze o určitou sexuální hru, kde by žena pouze předstírala nechut' k realizaci soulože pro vzrušení svého partnera a okořenění sexuálního a partnerského vztahu, o trestný čin znásilnění by se nejednalo.

¹¹⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

4. Pornografie a její vlivy

V poslední kapitole se budu věnovat otázce pornografie a jejím vlivům na společnost a na sexuální devianty. Soustředím se na okolnosti, které ovlivňují deviantní chování a jestli je sledování pornografie pro parafiliky užitečné, či zvyšuje potřebu jejich deviantního vybití.

V posledních letech se stala sexuální výchova předmětem diskuzí, zda je vhodné děti o těchto věcech informovat či nikoli. Na jedné straně existují odpůrci sexuální výchovy dětí a mládeže, kteří tvrdí, že právě tímto informováním dochází k rychlejšímu a dřívějšímu zahájení sexuálního života. Ovšem převažující názor je opačný.¹¹⁷ Sexuální výchova je naopak pro děti a mládež velmi podstatná. Děti jsou obeznámeny s riziky těhotenství, s možností nakažení pohlavní chorobou, a tudíž může být jejich přístup k sexuálnímu chování odpovědnější. Z důvodu prevence by měla být sexuální výchova zaměřena i na otázky pohlavního zneužívání dětí.

Se sexuální výchovou souvisí také otázky pornografie. Její škodlivost je spatřována v negativním vlivu na chování, etickém zaměření jedince, mezilidských vztazích a deviantním jednání.¹¹⁸ V dnešní přetechnizované době je ovšem přístup k pornografii velmi snadný. Internet je zahlcen všemožnými informacemi a prakticky každý je schopen na něm vše rychle najít. Navíc se k obrázkům s lechtivou tematikou dostaneme, aniž bychom je vyhledávali. Jistě každý má zkušenost, že při běžném prohlížení internetových stránek se občas objeví upoutávka na pornografii. Z morálního hlediska je pornografie obecně velmi kritizována právě z výše uvedených důvodů. Ovšem je těžké obecně negativizovat její působení. Především záleží na osobnosti, vlastnostech a výchově osoby, která pornografii sleduje. Sexuální aktivita je běžnou součástí života každého z nás, ať se týká partnerského soužití či sebeuspokojování. Pornografie může rozvíjet fantazii člověka a realizaci v sexuální životě ho tak obohacovat. Na mysli mám samozřejmě nenásilné praktiky, se kterými oba partneři souhlasí.

V současné době jsou zejména konzervativci a feministky proti pornografii, byť obě skupiny z jiných důvodů. Konzervativci považují pornografii za nemorální a narušující rodinu, ovšem feministický proud v ní spatřují zejména podřízenost žen mužům, příčinu mužského násilí na ženách a sexismus. Feministky chtějí dosáhnout státní regulace pornografie či její úplný legislativní zákaz, neboť v ní cítí nerovnoprávnost žen a mužů, kdy

¹¹⁷ WEISS, Petr, ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. 1. vydání. Praha: Portál, 2001, s. 125 – 126.

¹¹⁸ WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010, s. 573 - 574.

žena představuje pouhý sexuální objekt.¹¹⁹ Ve většině států je zakázána pornografie, která v sobě zahrnuje násilí, sexuální styky se zvířaty či jiné nemorální aktivity.¹²⁰ Dle mého názoru by měl stát pouze vhodnými opatřeními pornografii regulovat. Domnívám se, že lidé, kteří se dívají na erotiku nebo lehkou pornografii a vjem z těchto děl v nich nevzbuzuje deviantní představy, nejsou pro společnost nebezpeční. Proto by měl stát zasahovat jen do té pornografie, která vyvolává společensky nebezpečné chování.

Většina společnosti je přesvědčena, že pornografie velmi negativně ovlivňuje mládež. Ovšem není tomu tak. Navíc tato tvrzení nejsou založena na žádných vědeckých výzkumech.¹²¹ Přikláním se k názoru, že erotika a lehká pornografie lidem neškodí. Je sice možné, že se deviant inspiruje v pornografických dílech, ovšem nemůžeme obecně zkonstatovat, že díky jejímu sledování by stoupala sexuálně deviantní kriminalita. Myslím si, že samotný zákaz vydávání pornografie by byl stejně neúčinný jako kdyby pouhý zákaz promítání filmů, v nichž se krade a loupí, zabránil majetkové kriminalitě.

„Přestože se má za to, že pornografie kazí společnost a že zejména podněcuje sexuální zločiny, existuje dnes už řada studií z celého světa (např. Dánsko, Finsko, Hong Kong, Chorvatsko, Kanada, Německo, Šanghaj, Švédsko, USA), které přesvědčivě dokládají, že dostupná pornografie nic takové nezpůsobuje a že naopak může vést k poklesu sexuálně motivovaného násilí. Nedávno vzbudil mezinárodní pozornost zajímavý výzkum vztahu pornografie a sexuálních zločinů vycházející z dat sesbíraných přímo v České republice, na kterém se podíleli Milton Diamond z Pacific Center for Sex and Society, University of Hawaii, Eva Jozífková z Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a mediálně slavný Petr Weiss ze Sexuologického ústavu při Univerzitě Karlově v Praze.“¹²² Pornografie byla v Československu za dob komunismu zakázána. Z výzkumu vzešlo, že po pádu komunismu a odstranění ilegálnosti jakékoli pornografie, počet nahlášených případů pohlavního zneužití dětí okamžitě klesl. Od roku 1992 do roku 1995 jejich počet opět rostl a vrcholu dosáhl v letech 1995 a 1998. Následně se množství nahlášených případů pohlavního zneužití snížilo až na úroveň porevoluční. Počet nahlášených případů znásilnění ovšem po revoluci stoupl a poté se postupně vrátil na úroveň před pádem komunismu.¹²³ Viz graf č. 1. viz přílohy.

¹¹⁹ LIŠKOVÁ, Kateřina. Spříznění bez volby. Pornografie v sexuologickém, kriminologickém a feministickém diskursu. *Sociální studia*, 2008, roč. 5, č. 1, s. 77-97.

¹²⁰ HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Sexuální zneužívání*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006, s. 11.

¹²¹ UZEL, R. *Mýty a pověry v sexu*. Praha, 2006, s. 126 - 128.

¹²² MIHULKA, Stanislav. *Legalizace pornografie snižuje zneužívání dětí* [online]. osel.cz, 8.12.2010 [cit. 14. října 2012]. Dostupné na <<http://www.osel.cz/index.php?obsah=6&clanek=5428>>.

¹²³ DIAMOND, Milton a kol. Pornography and Sex Crimes in the Czech republic. *Archives of sexual behavior* [online]. 30. 11. 2010 [cit. 17. října 2012]. Dostupné na <<http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10508-010-9696-y>> „Překlad autor“.

Dětská pornografie je nezákonná. „Jedná se o jakýkoli obrazový nebo textový materiál, ve kterém se využívá děti v sexuální kontextu.“¹²⁴ Děti bývají k pornografii většinou nuceny, poté dochází často k tomu, že je negativně ovlivněno chování dítěte, jeho psychosociální vývoj, trpí depresemi, strachem, zmatkem a změnami nálad. Tím, že bývají rodinou vedeni k poslušnosti a respektování dospělých, spojují si tímto sexualitu s násilím a hrozí tedy, že se v budoucnu samy mohou stát sexuálními agresory.¹²⁵

Výroba a distribuce pornografických materiálů je problémem právním i zdravotním, neboť samotní odborníci z oblasti medicíny i práva se nejsou schopni shodnout na výkladu příslušných norem.¹²⁶ V otázce pornografie se liší názory ohledně věku sexuální vyzrálosti a škodlivosti výroby, distribuce a konzumace pornografických děl. Co se týče tohoto posledního bodu, někteří odborníci, například MUDr. Šárka Grussmannová, zastávají názor, že jedinec sledující pornografii, v níž sehraává roli nezletilý objekt jeho zájmu, ji může mít jako sexuální náhražku samotného styku s nezletilým, a tudíž se jedná o určitý způsob ochrany sebe sama před deviantním chováním a spácháním trestného činu.

Ovšem samotná výroba dětské pornografie je nemorální a trestná. Zde nastává rozpor mezi tím, že výroba a distribuce dětské pornografie je ilegální a nemravná, ale její pouhá konzumace je pro pedofily neškodná. Na druhou stranu pak existuje další skupina lidí, která tvrdí, že konzumace dětské pornografie jen motivuje jedince k přistoupení k reálnému styku s dětmi a utvrzuje v něm představu, že sexuální aktivity s nezletilci jsou zcela morální.¹²⁷ Já rozhodně jsem proti jakékoli výrobě dětské pornografie a to i v případě, že by se jedinec díky ní uspokojil doma a nesnažil se realizovat své pudy v parcích nebo na dětských hřištích. Odsuzuji ty, jež jsou schopni použít dítě ve filmu jako sexuální objekt, který je tam zneužíván. Pak jsou tito nezletilci pouze oběťmi společnosti, jejichž psychický vývoj tím bude ovlivněn. Pokud by však animovaná dětská pornografie alespoň částečně zabránila atakům sexuálního devianta vůči dětem, byla bych ochotna výrobu animované dětské pornografie tolerovat.

¹²⁴ Kolektiv autorů. *Sociálněpatologické jevy : některé formy násilí na dětech a ženách*. 2. vydání. Brno: Drom, 2004, s. 15.

¹²⁵ GÖDTEL, Reiner. *Sexualita a násilí*, 1. vydání. Praha: Český spisovatel, a.s., 1992, s. 45 - 46.

¹²⁶ VANÍČKOVÁ, Eva a kol. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999, s. 94.

¹²⁷ WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005, s. 153.

Závěr

Hlavním cílem mé diplomové práce bylo zodpovědět si na několik výzkumných otázek uvedených v úvodu a domnívám se, že se mi odpovědi na ně podařilo docílit. Při zjišťování nejčastějšího pachatele trestného činu pohlavního zneužívání můžeme zkonstatovat, že se jedná právě o jedince oběti známé. Především otcové a nevlastní otcové patří mezi nejčastěji vyskytující se delikventy tohoto trestného činu. Společnost bývá většinou přesvědčena, že když někdo sexuálně zaútočí na dítě, musí se automaticky jednat o pedofila. Mou snahou bylo ukázat, že pedofilové nejsou pro společnost, respektive pro děti, takovou hrozbou jako samotní rodiče dítěte a jeho blízké osoby. Samozřejmě i otec, který své dítě napadne, může trpět pedofilní deviací, ovšem nebývá to příliš časté.

Záleží také na věku dítěte, kdy došlo k pohlavnímu zneužívání, neboť pokud k němu došlo v době, kdy dítě bylo stále v předpubertálním věku, jednalo by se o pedofilní zaměřeného jedince. Takové děti totiž ještě stále nemají vyvinuty sekundární pohlavní znaky, díky nimž jsou stimulovány osoby se sexuálně pedofilním zaměřením. Dítě procházející pubertou a dospíváním již začíná vykazovat znaky dospělého jedince a postupem času začne být samo sexuálně aktivní. Při napadení pubertálních dětí již prakticky o pedofilním pachateli hovořit nemůžeme, delikvent bývá totiž lákán vyvíjejícím se tělem dítěte, jeho sexuální nezkušeností a navíc si zde může dokazovat svou tělesnou převahu. Jsem přesvědčena, že právě nedevariantní pachatelé jsou pro děti nebezpečnější. I způsob jejich sexuálního útoku je brutálnější, samotné osahávání a ukazování si pohlavních orgánů je pro jedince obvykle nedostačující, a jejich hlavní cíl proto může směřovat přímo k vykonání koitu na dítěti.

Pedofilové jsou jedinci, kteří, pokud své sexuální pudy dokáží ovládat, po celý svůj život nemusí žádnému dítěti ublížit. Není vůbec neobvyklé, že se osoby trpící touto sexuální deviací rozhodnou, že se jejich kariéra bude zabývat prací s dětmi. Bývají velmi dobří pedagogové, vedoucí dětských táborů či spisovatelé knih určených pro malé děti a mládež. V kolektivu nezletilců bývají velice oblíbení, neboť se snadněji dokáží vcítit do dětského myšlení a vnímání. Sami svou psychickou stránkou spíše tendují k dětem, mnohdy se chtějí opět dětmi stát, a tudíž práce s nimi jim umožňuje alespoň na chvíli uniknout realitě. Pokud pedofilovi bude postačovat pouhý kontakt s nezletilcem, aniž by na něj sexuálně zaútočil, společnost nemusí pojmout žádné podezření o jeho sexuálním zaměření, a s dětmi tak bude jedinec moci dále pracovat.

Při zjišťování vlivu pohlavního zneužívání můžeme dospět k závěru, že na oběti vždy zanechá nějaké následky, a to negativní. Záleží pouze na osobnosti dítěte, jeho psychické síle,

do jaké míry ho zneužívání ovlivní. Důsledky mohou být krátkodobé, ale i dlouhodobé. Největší problém však nastane, když se oběť následně identifikuje se svým útočníkem. Tento jev se vyskytuje zejména u sexuálně napadených chlapců. Pokud jsou pachatelé pohlavního zneužívání rodiče, bývají následky pro dítě o to větší. Sexuální obtěžování a zneužívání se jim může zdát jako jediná možnost získání si pozornosti a lásky, a svým následným deviantním chováním tak mohou dávat najevo své city. Děvčata se naopak spíše identifikují s rolí oběti a během života si vyhledávají partnery, kteří jsou dominantní a kteří svým chováním mohou dívce ubližovat.

Aniž bychom si to uvědomovali, vystupování a výchova našich rodičů se odrazí na našem budoucím chování. Dítě, které je od útlého věku pohlavně zneužíváno, může považovat zneužívání za normální a formu otcovy náklonnosti. S postupem času a uvědomováním si světa okolo sebe však posléze zjistí, že není obvyklé, aby bylo dítě v rodině zneužíváno. Pokud se jedinec svěří, že byl pohlavně zneužit, záleží také na jeho okolí, jakým způsobem se k této situaci postaví. V případě, že by se snažili být pro nezletilce oporou a pomoci mu s problémem, mohou být následky zneužívání menší. Oběti je také zapotřebí poskytnout odbornou pomoc. Psychologové se snaží získat z dítěte informace o průběhu pohlavního zneužívání a konzultovat s ním situaci, aby mělo pohlavní zneužívání na dítě co nejmenší možný vliv. Snahou odborníků by mělo být také zabránit dítěti, aby se identifikovalo s rolí pachatele či oběti, a tím pozitivně ovlivnit jeho budoucí život.

Dalším problémem pohlavního zneužívání je skutečnost, že dítě začne být po dotykovém pohlavním zneužívání sexuálně aktivní a bude chtít pudy realizovat, byť si své potřeby nemusí umět vysvětlit. Může začít sexuálně obtěžovat své vrstevníky, kteří doposud o žádné sexuální aktivity nejeví zájem. Pokud si jedinec nenajde žádného sexuálního partnera, který bude uspokojovat jeho potřeby, může se stát, že se dítě stane na svém zneužívatelem závislé a bude to pro něj jediná zatím dostupná forma uspokojení.

Část mé práce je věnována patologické sexuální agresivitě. Jak jsem již zmínila, jedná se o jednu z nejnebezpečnějších sexuálních deviací. Cílem této části bylo také zjistit, zda pachatel trestného činu znásilnění vždy trpí patologickou sexuální deviací. Můžeme však zkonstatovat, že to není pravda. Tito sexuální agresori sice útočí na neznámé ženy a vykonají na nich pohlavní styk, ovšem ne vždy se musí jednat o osoby trpící sexuální deviací. Není výjimečné, že se může jednat jen o osoby, jež mají nedostatečnou sexuální aktivitu, kterou se tímto útokem snaží kompenzovat.

Na základě uvedených výzkumů však můžeme usoudit, že hlavními pachatelé trestného činu znásilnění jsou manželé obětí, kteří patologickou sexuální agresivitou netrpí.

Mají pro znásilnění vytvořené ideální podmínky a možnosti, neboť se ženou, svou manželkou, bydlí. Dalšími pachateli trestného činu znásilnění mohou být také kamarádi oběti, spolupracovníci či její známí. Ani cizí osoba, která následně oběť znásilní, nemusí trpět sexuální deviací. Žena se s neznámým mužem může seznámit někde v baru či jiném veřejném místě, odejít s ním mimo společnost a tam ji muž znásilní. Jsem přesvědčena, že by žena mohla být schopna předejít některým útokům znásilnění, obzvláště pokud se jedná o člověka, se kterým se někam dobrovolně odebere do soukromí. Zejména jestli muže po celou dobu jejich setkání sexuálně provokovala a motivovala, mohla by odhadnout, že v případě odejít s ním by na ní muž mohl vynucovat pohlavní styk. Ani v těchto případech se nejedná o patologické sexuální agresory, neboť jejich zájmem není s ženou navazovat jakýkoli kontakt. Ke svým sexuálně deviantním potřebám nevyhledávají ženy jim známé. Sexuální touhy uspokojí napadením cizí oběti, kterým mohou fyzicky ublížit a vykonat na ní pohlavní styk či soulož. Již při sledování a následném přepadení ženy mohou mít parafilní jedinci erekci a po vykonané potřebě se dostaví nejen fyzické, ale také psychické uspokojení.

Ženy by měly věnovat větší pozornost prevenci, aby se nestaly oběťmi znásilnění. Zejména by se měly vyhýbat opuštěným ulicím a parkům, kde jim zvláště večer a v noci hrozí nebezpečí sexuálního útoku. Měly by se vyvarovat situacím, kdy budou venku za tmy samy. Tímto by se dalo alespoň částečně zabránit znásilněním cizími jedinci. Problémem však zůstává, pokud je pachatelem znásilnění vlastní manžel nebo známý. Od těchto osob totiž nemusíme sexuální atak vůbec očekávat, a proto je zde podle mého názoru prevence dosti nemožná.

Mým dalším záměrem bylo zodpovědět otázku možnosti nápravy a léčby sexuálního devianta. Napravení můžeme spatřovat pouze v případě, pokud se jedinec již nikdy nedopustí deviantního chování. V rámci léčení se parafilikovi podávají podpůrné medikamenty, které utlumují jeho touhu po sexuální aktivitě. Alternativní variantou snížení sexuálního pudu je provedení chirurgického zákroku, kastrace, ovšem pouze se souhlasem pacienta. Deviant je přesto schopen pohlavního života, byť podstatně omezenějšího. Dále se pro změnu pacientova chování přistupuje k terapiím, a to jak individuálním, tak kolektivním, které umožňují jedinci prostřednictvím vypovídání se pochopit jeho problém, a začít tak na něm pracovat. Pokud se osobě podaří získat nad sebou kontrolu a uspokojovat své potřeby v rámci partnerských vztahů či masturbace, je zde vysoká pravděpodobnost, že přestane být pro společnost nebezpečný. Pedofilie a patologická sexuální agresivita je nemoc, která trvá celý život a je nevyléčitelná. Člověk ji v sobě může potlačovat a nijak nevzbuzovat pozornost svého okolí, ovšem nikdy ji ze sebe nedokáže zcela vypudit. Drtivá většina jedinců, kteří se léčí ze své

sexuální deviace, již sexuálně motivované trestné činy spáchala. Proto bývají pacienti psychiatrických léčeben především lidé, kteří podstupují léčbu z rozhodnutí soudu a nikoli dobrovolně. Sexuální deviace je sice nevléčitelná, ovšem i přesto se dá zamezit deviantnímu chování člověka. Záleží ovšem jen na snaze jedince, do jaké míry bude chtít svou nemoc potlačit.

V konečné části své práce jsem se zabývala otázkou pornografie a jejím vlivům na společnost a sexuální devianty. Dospěla jsem k závěru, že pornografická tvorba na nás obecně nemá negativní dopady a slouží především k rozvinutí fantazie a masturbačnímu uspokojení člověka. S tématem pornografie dle mého názoru úzce souvisí sexuální výchova. I v dnešní společnosti stále existují dva proudy, z nichž jeden sexuální výchovu doporučuje a druhý v ní neshledává nic dobrého. Mezi skupinu, která by sexuální výchovu nepřipustila, můžeme zařadit například konzervativce nebo věřící. Jejich přesvědčení tkví v tom, že pokud se bude o sexuální výchově pojednávat již před nezletilými, bude to pro ně pouhý návod, aby začali být sexuálně aktivní. Naopak opačný směr tvrdí, že sexuální výchova je pro děti vhodná, neboť při získání informací o ní mohou zabránit nechtěným otěhotněním, potratům a pohlavním nemocem. Ztotožňuji se s druhým proudem, jenž považuje sexuální výchovu za užitečnou. Domnívám se, že by se děti měly informovat o sexuálních záležitostech, protože tím můžeme ovlivnit jejich pohled na sexuální aktivity, aby k nim přistupovaly zodpovědněji. Ve většině rodin se sexuální tematika s dětmi neprobírá, proto by bylo dle mého názoru vhodné, aby se sexuální výchově věnovala pozornost i ve škole.

I ohledně problematiky pornografie stále panuje v naší společnosti neshoda. Většina lidí je přesvědčena, že pornografická díla mají na děti a mládež negativní vliv a že se tento vjem může odrazit na jejich budoucím chování. Ovšem tato tvrzení a smýšlení nebyla doposud nikdy potvrzena žádnými výzkumy. Pornografie je odsuzována za svou nemravnost a neúctu k ženám, které v ní vystupují pouze jako sexuální objekty. Dle mého názoru pornografie slouží především jako prostředek pro rozvoj lidské představivosti, a nikoli návod pro páchaní sexuální delikvence. Samozřejmě záleží na jedinci, který pornografii sleduje, jakým způsobem se k ní postaví. Pokud se jedná o narušeného jedince nebo sexuálního devianta, může se stát, že pornografii bude brát jako manuál pro své parafilní chování. Sledování děl s pornografickou tematikou však spíše slouží deviantním osobám k uspokojení jejich potřeb a možnému uchránění společnosti před jejich chováním, což můžeme podložit výzkumy týkajícími se zmenšením mravnostní kriminality po legalizaci pornografie. Pornografická díla by měla sloužit deviantovi jako prostředek, kterým utiší své sexuální potřeby autoerotickou aktivitou. Nemyslím si, že by pornografie měla zásadně negativní vliv

na deviantní jedince a společnost obecně, záleží pouze na charakteru každého člověka, do jaké míry jej pornografie může ovlivnit.

Přílohy

Tabulka č. 1:

Sexuální delikty pod vlivem alkoholu v České republice 1999 - 2000

Trestný čin	1999			2000		
	celkem	pod alkoholem	%	celkem	Pod alkoholem	%
Znásilnění § 241	634	97	15,3	500	63	12,6
Pohlavní zneužívání § 243 (zneužití závislosti osoby)	196	8	4,1	141	9	6,4
Pohlavní zneužívání § 242 (zneužití osoby mladší 15 let)	915	33	3,6	799	21	2,6
Ostatní parafilní delikty	178	8	4,5	218	8	3,7
Ohrožování mravnosti § 205	20	0	0	27	1	3,7
Celkem	1943			1685		

Graf č. 1:

Shrnutí

Diplomová práce se věnuje problematice sexuálních deviací se zaměřením na pedofilii v návaznosti na trestný čin pohlavního zneužívání a na patologickou sexuální agresivitu v souvislosti s trestným činem znásilnění. Vybraná pedofilie a patologická sexuální agresivita patří mezi jedny z nejvíce nebezpečných sexuálních deviací neboli parafilií. Cílem práce bylo zaměřit se na pachatele zmíněných trestných činů i na jejich oběti. Dále se soustředit na psychické dopady sexuálního zneužívání na oběti zneužívání a na možnosti nápravy a léčby sexuálních deviantů.

Úvodní část se zabývá sexuálními deviacemi, obecně jejich charakteristikou, sexuálními delikventy a vývojem sexuality v moderním světě od konce 18. století do současnosti. Hlavní úsek práce se věnuje pedofilii a patologické sexuální agresivitě. Vychází se zde nejen z teorie, ale také praktických zkušeností jednotlivých autorů a různých psychologických výzkumů pachatelů i obětí mravnostní delikvence zaměřené na pohlavní zneužívání a znásilnění. V závěrečné etapě práce je objasněna problematika sexuální výchovy zejména v souvislosti s otázkou pornografických děl a jeho vlivů na společnost a na jedince trpící parafilií.

Abstract

This thesis has focused on sexual deviation concentrated on paedophilia in addition to sexual abuse and pathological sexual aggression in addition to rape. Chosen paedophilia and pathological sexual aggression belong to the most dangerous sexual deviations, i.e. paraphilia. The work's target is to focus on the perpetrator of these crimes and his victims. Further, it aims at psychological impact of sexual abuse on victims of sexual abuse and following possibilities of perpetrator's atonement and therapy.

Opening part refers to sexual deviation, its characteristic in general, sexual criminals and evolution of sexuality in the modern world since the end of 18th century up to the present time. The main part of this work is engaged in paedophilia and pathological sexual aggression. Not only the theory but also practical experience of individual authors and varied psychological research works on perpetrators and victims of moral delinquency focused on sexual abuse and rape have been used as a basis of this work. In the final part of this work the sexual education issue in connexion to pornography and its influence on persons with paraphilia has been clarified.

Klíčová slova

Patologická sexuální agresivita, pedofilie, pohlavní zneužívání, pornografie, sexuální deviace, znásilnění.

Keywords

Pathological sexual aggression, paedophilia, sexual abuse, pornography, sexual deviation, rape.

Použité zdroje

Monografie a právní předpisy:

BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 1998. 117 s. ISBN 80-7169-629-3.

BLAŽEJOVÁ – TEREMOVÁ, Lenka. *Sexuální deviace? : hledání hranice mezi kreativitou v sexu a sexuální deviací*. Turnov: Severin, 2008. 160 s. ISBN 978-80-254-3878-7.

BRICHČÍN, Slavoj a kol. *Sexuální delikventi z pohledu psychiatrické sexuologie*. 1. vydání. Praha: Psychiatrické centrum, 1996. 108 s. ISBN 80-85121-16-6.

BRICHČÍN, Slavoj, KALVACH, Zdeněk. *Soudní psychiatrie a sexuologie pro policisty*. 1. vydání. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. 125 s. ISBN 80-7251-129-7.

BRZEK, Antonín. *Sexuologie pro právníky*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1997. 70 s. ISBN 80-7184-383-0.

ÉVRARD, Franck. *Erotická literatura aneb Psaní rozkoše*. 1. vydání. Praha: Levné knihy KMa, s.r.o., 2006. 65 s. ISBN 80-7309-335-9.

FOUCAULT, Michel. *Dějiny sexuality I.: Vůle k vědění*. 1. vydání. Praha: Hermann & synové, 1999. 189 s.

GÖDTEL, Reiner. *Sexualita a násilí*. 1. vydání. Praha: Český spisovatel, a.s., 1992. 188 s. ISBN 80-202-0512-8.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Sexuální zneužívání*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. 36 s. ISBN 80-86991-64-4.

CHMELÍK, Jan a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vydání. Praha: Portál, 2003. 201 s. ISBN 80-7178-739-6.

Kolektiv autorů. *Sociálněpatologické jevy – některé formy násilí na dětech ženách*. 2. vydání. Brno: Drom, 2004. s. 10.

KRATOCHVÍL, Stanislav. *Léčení sexuálních dysfunkcí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 1999. 252 s. ISBN 80-7169-678-1.

MORUS, Richard Lewinsohn. *Světové dějiny sexuality*. 3. vydání. Praha: Ikar, 2007. 288 s. ISBN 978-80-249-0887-8.

MUFSONOVÁ, Susan, KRANZOVÁ, Rachel. *O týrání a zneužívání*. Praha: Lidové noviny, 1996. 131 s. ISBN 80-7106-194-8.

PROKOP, Martin a kol. *Právní ochrana dětí a obětí domácího násilí*. Brno: Ekologický právní servis, 2000. 79 s. ISBN 80-902570-8-9.

SVOBODA, Mojmir (ed.) a kol. *Psychopatologie a psychiatrie*. 1. vydání. Praha: Portál, s.r.o., 2006. 320 s. ISBN 80-7367-154-9.

UZEL, Radim. *Mýty a pověry v sexu*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství XYZ, 2006. 205 s. ISBN 80-86864-67-7.

VANÍČKOVÁ, Eva a kol. *Násilí v rodině; syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1995. 64 s.

VANÍČKOVÁ, Eva a kol. *Sexuální násilí na dětech : výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. 1. vydání. Praha: Portál, 1999. 118 s. ISBN 80-7178-286-6.

WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2005. 264 s. ISBN 80-247-0929-5.

WEISS, Petr a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, s.r.o., 2000. 212 s. ISBN 80-7169-795-8.

WEISS, Petr a kol. *Sexuologie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2010. 744 s. ISBN 978-80-247-2492-8.

WEISS, Petr. *Sexuální deviace – klasifikace, diagnostika a léčba*. 1. vydání. Praha: Portál, 2002. 360 s. ISBN 80-7178-634-9.

WEISS, Petr, ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuální chování v ČR – situace a trendy*. 1. vydání. Praha: Portál, 2001. 160 s. ISBN 80-7178-558-X.

ZVĚŘINA, Jaroslav. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. 1. vydání. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, s.r.o., 2003. 287 s. ISBN 80-7204-264-5.

ZVOLSKÝ, Petr a kol. *Speciální psychiatrie*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 1997. 206 s. ISBN 80-7184-203-6.

Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Odborné časopisy a internetové zdroje:

LIŠKOVÁ, Kateřina. Spříznění bez volby. Pornografie v sexuologickém, kriminologickém a feministickém diskursu. *Sociální studia*, 2008, roč. 5, č. 1, s. 77–97.

BRICHČÍN, Slavoj; SPILKOVÁ, Jana. Alkohol a jeho vztah k sexuální kriminalitě. *Kriminalistika* [online]. 2002 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2002/02_02/brichein.html>.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Oběti znásilnění. *Kriminalistika* [online]. 2002 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2002/02_03/cirtkova.html>.

DIAMOND, Milton a kol. Pornography and Sex Crimes in the Czech republic. *Archives of sexual behavior* [online]. 30. 11. 2010 [cit. 17. října 2012]. Dostupné na <<http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10508-010-9696-y>> „Překlad autor“.

KVASNIČKOVÁ, Monika. *Sociální práce v podmínkách specializovaného oddělení věznice: diplomová práce*. Brno: Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta, 2009. 106 s. Vedoucí diplomové práce prof. PhDr. Mgr. Pavel Mühlpachr, Ph.D. Dostupné na <http://is.muni.cz/th/105417/pedf_m/>.

MIHULKA, Stanislav. *Legalizace pornografie snižuje zneužívání dětí* [online]. osel.cz, 8.12.2010 [cit. 14. října 2012]. Dostupné na <<http://www.osel.cz/index.php?obsah=6&clanek=5428>>.

Pessimism about pedophilia. *Harvard Mental Health Letter* [online]. 2010 [cit. 26. října 2012]. Dostupné na <<http://ehis.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&hid=124&sid=ac726578-05ed-488b-b9c1-e44b3c9f7b0b%40sessionmgr113>> „Překlad autor“.

PÖTHER, Peter. *Sexuální zneužívání dětí v ČR -retrospektivní studie* [online]. dr-pothe.com, 6. května 2009 [cit. 4. listopadu 2012]. Dostupné na <http://www.dr-pothe.com/index.php?option=com_content&view=article&id=121%3Asexualni-zneuivani-dti-v-r-retrospektivni-studie&Itemid=75>.

Somatické následky sexuální zneužívání v dětství [online]. sexualni.zneuživani.cz, [cit. 29. října 2012]. Dostupné na <<http://sexualni.zneuživani.cz/dusledky/somaticke-nasledky/>>.

VYKOPALOVÁ, Hana. Násilí v rodině. *Kriminalistika* [online]. 2001 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_04/vykopal.html>.

WEISS, Petr. Sexuální agrese - oběti a pachatelé. *Kriminalistika* [online]. 2001 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_01/weiss.html>.

ZOUBKOVÁ, Ivana. Kriminalita páchaná na mládeži. *Kriminalistika* [online]. 2001 [cit. 10. listopadu 2012]. Dostupné na <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/casopisy/kriminalistika/2001/01_02/zoubkova.html>.